

Noora Askinen

OPISKELIJAN ÄÄNI KUULUVIIN

Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjausnäkömyksen kartoittaminen osallistavana palvelumuotoiluprosessina

OPIKELIJAN ÄÄNI KUULUVIIN

Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjausnäkömyksen kartoittaminen
osallistavana palvelumuotoiluprosessina

Noora Askinen
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Kulttuurialan palveluliiketoiminnan
kehittäminen, YAMK
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Kulttuurialan palveluliiketoiminnan kehittäminen, YAMK

Tekijä: Noora Askinen

Opinnäytetyön nimi: Opiskelijan ääni kuuluviin – Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjausnäkökymys kartoittaminen osallistavana palvelumuotoiluprosessina

Työn ohjaaja: Pekka Isomursu

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 54 + 2 liitettä

Tämä opinnäytetyö käsittelee Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoitusta. Ohjaustarpeiden kartoittamisen etenemistä kuvataan palvelumuotoilun tuplatimanttimallin avulla.

Opinnäytetyön päätavoitteet ilmaistiin kahtena tutkimuskysymyksenä:

1. Millaisia ohjaustarpeita OSAOn opiskelijat tunnistavat?
2. Onko opiskelijoiden ohjauspolulla aukkoja?

Ohjaustarpeita kartoitettiin osallistavissa työpajoissa keväällä 2023 ja alustavia tuloksia täydennettiin aliedustettujen opiskelijaryhmien haastatteluilla. Ohjaustarpeita kartoitettaessa osallistettiin kaikkiaan yli sata opiskelijaa. Ohjaustarpeiden määrittelyyn osallistui myös OSAOn opetus- ja ohjaushenkilöstö.

Tulokseksi saatiin seuraavat seitsemän ohjaustarvetta: 1. HOKS-prosessi, 2. Työelämässä oppiminen ja näyttö, 3. Uraohjaus (ohjaus opintojen loppuvaiheessa, jatko-ohjaus, 4. Opiskeluhuollon palveluihin ohjautuminen, 5. ”Mitä, missä, milloin?”, 6. Opiskelijan etuudet, 7. Oppimissisältöihin / opetustilanteisiin liittyvät ohjaustarpeet

Ohjaustarpeet sijoitettiin OSAOn uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvaan. Tämän tutkimuksen perusteella opiskelijoiden ohjauspolku on kattava mutta myös ohjaustarpeiden ilmenemisen osalta yksilöllinen.

Opinnäytetyö tarjoaa esimerkin osallistavasta opiskelijalähtöisestä pedagogisesta kehittämisestä ammatillisessa koulutuksessa, ja on hyödynnettävissä kaikilla koulutusasteilla ja erilaisissa toimintaympäristöissä.

palvelumuotoilu, opinto-ohjaus, ohjaus, ammatillinen koulutus, opiskelijalähtöisyys

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Master Degree Programme in Service Business Development, Culture (60 cr)

Author: Noora Askinen

Title of thesis: Examining students' needs of counselling and guidance in vocational education as a service design process

Supervisor: Pekka Isomursu

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: 54 + 2 appendices

This thesis examines the needs of student counselling and guidance in vocational education. The service design process and its steps are visualized with a double diamond. Students' experiences of guidance are heard in workshops and by interviewing students.

The main aim of this thesis is to find out:

1. What kind of guidance needs do students identify?
2. Are there gaps in the student's guidance path?

As a result, the thesis identifies seven needs for student counselling and guidance related to the stage of their studies and from whom guidance is provided

Keywords: educational counselling, service design, student-centeredness, student guidance, vocational training and education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUSKYSYMYKSET JA OHJAUSTARPEEN SELVITYKSEN VIITEKEHYS	8
2.1	Ohjaus ammatillisessa koulutuksessa	9
2.2	Opiskelijälähtöinen pedagoginen kehittäminen	11
2.3	Palvelumuotoilu osallistavan kehittämisen menetelmänä.....	12
2.4	Ohjauksen kehittämishanke opinnäytetyön viitekehyksenä.....	16
3	OHJAUSTARPEIDEN KARTOITTAMISEN TUPLATIMANTTI JA OSALLISTAMISEN ETENEMINEN	18
3.1	Osallistamisen kohderyhmät	19
3.2	Osallistettavien opiskelijoiden valinta	21
3.3	Opetus- ja ohjaushenkilöstön rooli	23
4	TYÖPAJOJEN KULKU JA TÄYDENTÄVÄT HAASTATTELUT	24
4.1	"Ohjauksen plussat ja miinukset"	26
4.2	"Millaista ohjaus OSAOssa olisi, jos saisit päättää?"	28
4.3	Ohjauspolun hahmottaminen	29
4.4	Kokemukset ja palaute työpajatyöskentelystä	31
4.5	Työpajoja täydentävä ja kommentoiva osallistaminen.....	33
4.5.1	Aliedustettujen opiskelijaryhmien haastattelut	33
4.5.2	Opetus- ja ohjaushenkilöstön kommentoiva työskentely	34
5	AINEISTON ANALYSOINTI.....	36
6	TULOKSENA SEITSEMÄN OHJAUSTARVETTA	41
6.1	Tulosten varmistaminen opiskelijoiden kanssa.....	42
6.2	Ohjaustarpeiden sijoittaminen ohjauspolkuun	44
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOSTEN HYÖDYNTÄMINEN	46
7.1	Tulokset suhteessa asetettuihin tavoitteisiin	46
7.2	Tulosten ja valitun tutkimusmenetelmän hyödyntäminen	48
8	POHDINTA	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee opiskelijoita osallistavaa ohjauksen kehittämistä Koulutuskuntayhtymä OSAOssa. Tutkimuksen etenemistä kuvaa palvelumuotoiluprosessin tuplatimanttimalli (British Design Council 2024).

Opintojen etenemistä tukeva pedagoginen ohjaus on oppilaitoksen arjessa tapahtuvaa moniammatillista toimintaa. Ohjauksen tavoitteena on toimijuuden ja osallisuuden tukeminen ja se on luonteeltaan yksilön kokonaistilanteen huomioivaa, rinnalla kulkevaa ja kohtaavaa. Pedagogisella ohjaamisella on vahvat perinteet suomalaisessa koulutusjärjestelmässä eri kouluasteilla ja koulutusmuodoissa. Opettaminen on ohjaavaa ja perusasteella ja toisella asteella (ammatillinen koulutus, lukiokoulutus) noudatetaan kaikki ohjaa -periaatetta. Opinto-ohjauksen (toinen aste), oppilaanohjauksen (perusaste) ja koulutuksen käytäntöjen ja kokemusten tutkimuksessa kuullaan oppijoita. Oppilaitosten toimintamallien niin ikään pedagogisessa kehittämisessä opiskelijälähtöisyydessä nojataan kuitenkin yleensä opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemykseen oppijan edusta. Tämä opinnäytetyö tuo kuuluviin opiskelijoiden näkemyksen ohjauksesta ammatillisessa koulutuksessa.

Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjaustarpeiden osallistava kartoittaminen kuvaa Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen hankesuunnitelman sisältämiä toimenpiteitä. Opiskelijoiden näkemys ohjaustarpeista kootaan osallistamalla eri vaiheissa opintojaan olevia eri alojen opiskelijoilta. Ohjaustarpeiden kartoittamiseen osallistetaan myös opetus- ja ohjaushenkilöstöä, minkä myötä tarjoutuu mahdollisuus verrata ohjauksen ammattilaisten näkemystä opiskelijoiden ohjaustarpeisiin opiskelijoiden omaan näkemykseen.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia ohjaustarpeita Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoilla on ja havaita mahdolliset täyttymättömät tai kehitettävät ohjaustarpeet. Ohjausta tarkastellaan oppilaitoksen tarjoaman pedagogisen ohjauksen rajoissa huomioiden kuitenkin myös yhteisöllisen opiskelijahuollon rajapinta.

Ohjaustarpeita peilataan olemassa olevaan ohjauksen palvelukokonaisuuteen, ohjauspolkuun, jota kuvaa OSAOssa käytettävä uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen visualisoitu prosessikuvaus. Sen selvittämiseksi, onko opiskelijoiden ohjauksen palvelukokonaisuudessa aukkoja tai erityisiä kehittämistarpeita, ohjaustarpeet sijoitetaan uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessin vaiheisiin, ohjauspolun kontaktipisteisiin.

Opinnäytetyö on suunnattu ensisijaisesti ammatillisen koulutuksen toimijoille. Taivotteena on kuitenkin, että tämä tutkimus on hyödynnettävissä laajemminkin ohjauksen ja koulutuksen toimintaympäristöissä.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA OHJAUSTARPEEN SELVITYKSEN VIITEKEHYS

Tämän opinnäytetyön päätavoite on muotoiltu kahdeksi tutkimuskysymykseksi:

1. Millaisia ohjaustarpeita OSAOn opiskelijat tunnistavat?
2. Onko opiskelijoiden ohjauspolulla aukkoja?

Opiskelijoiden tavoittamisen ja osallistavan toiminnan viitekehyksenä on Kohti saavuttavaa digiohjausta -ESR-hanke, jonka hankesuunnitelman tavoitteista tutkimuskysymykset on johdettu. Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjaustarpeiden selvittämisen tarve ja ajankohtaisuus perustuu hankkeen valmisteluvaiheen moniammatilliseen pedagogiseen yhteistyöhön Koulutuskuntayhtymä OSAOssa. Opiskelijoiden ohjaustarpeen selvittämisen tarpeen taustalla on ammattiin opiskelevien ohjauksen ja tuen tarpeiden ja opiskeluvalmiuksien polarisoituminen sekä opintojen suorittamisen ja oppimisympäristöjen yksilöllistyminen. Taustalla on myös lisääntynyt huoli ohjaukseen ohjautumisen haasteista niillä opiskelijoilla, joilla olisi eniten tarvetta vahvemmalle ohjaukselle. Koulua käymättömien oppivelvollisten lasten ja nuorten kasvanut määrä ja ilmiö näkyy laajeneen oppivelvollisuuden myötä entistä enemmän ammatillisessa koulutuksessa. (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022.)

Ohjaustarpeiden kartoituksella tavoitellaan asiakasymmärryksen syventämistä ja varmistamista. Tavoitteena on saada näkyviin eri aloilla eri vaiheissa opintojaan opiskelevien Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden näkemys ohjauksesta opintojen aikana. Ennakko-olettama on, että täyttymättömiä ohjaustarpeita on työpaikalla hankittavaan osaamiseen liittyen, mahdollisesti ura- ja jatko-ohjauksessa opintojen loppuvaiheessa ja päätyttyä sekä opiskelijoilla, joilla on haasteita opintojen etenemisessä tai opetukseen osallistumisessa. Työpaikkaohjauksen kehittäminen ja tiedonkulku oppilaitoksen ja työpaikan välillä sekä opiskelijan osaamisen kertymisen seuranta työpaikkajaksojen aikana on ollut entistä merkittävämmässä roolissa siitä lähtien, kun ammatillisen koulutuksen reformin astuessa voimaan vuonna 2018 opiskelijoiden osaamisen hankkiminen siirtyi merkit-

tävissä määrin oppilaitosympäristöstä työpaikoille ja vastuu opiskelijoiden ohjaamisesta ja opiskelijan ammattitaitovaatimusten saavuttamiseksi antamien näyttöjen ohjaamisesta ja arvioinnista siirtyi opettajille (OAJ 2022; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018; Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022.)

Työn tavoitteena on lisäksi tuottaa esimerkki opiskelijoita osallistavasta kehittämisestä hyödynnettäväksi jatkossa pedagogisessa kehittämisessä niin Koulutuskuntayhtymä OSAOssa ja ammatillisessa koulutuksessa kuin koulutuksen kehittämisessä laajemminkin eri koulutusasteilla. Opiskelijoiden kokemuksia ja toiveita ohjauksesta kartoitetaan osallistavalla työskentelyllä, jota kuvaan palvelumuotoiluprosessin tuplatimanttimallin avulla. Opiskelijoiden näin mittava osallistaminen pedagogisessa kehittämisessä on harvinaista. Opiskelija- / oppijalähtöisyys on tärkeä arvo koulutuksen järjestämisessä eri koulutusmuodoissa, mutta usein se toteutuu opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemykseen nojaten. Oppijoiden parissa työskentelevillä on asiantuntijuutta ja arvokkaita näkökulmia ja siksi heilläkin on roolinsa myös tässä ohjaustarpeiden kartoitusprosessissa.

2.1 Ohjaus ammatillisessa koulutuksessa

Perusasteella ja toisella asteella (ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus) annettavaa ohjausta ohjaavat mm. Opetushallituksen julkaisemat Hyvän ohjauksen kriteerit (Kuva 1). Kriteerit eivät ole velvoittavat, mutta ne jäsentävät ohjauksen ja ohjaustoimijoiden roolia oppijoiden ohjaamisessa ja linjaavat ohjauksen määrittelyä ja tavoitteita pedagogisissa toimintaympäristöissä. Keväällä 2023 julkaistuissa uudistetuissa Hyvän ohjauksen kriteereissä näkyy merkittävä näkökulmanmuutos: Ohjaus nähdään kokonaisvaltaisena elämänkulkua tukevana jatkumona eikä yksinomaan opintojen etenemistä seuraavana ja ammatinvalintaa ja työuran suunnittelua tukevana toimintana. (Opetushallitus 2023, 4-7.)

Hyvän ohjauksen kriteerit

KUVA 1: Opetushallituksen Hyvän ohjauksen kriteerit. Kuvakaappaus Hyvän ohjauksen kriteerien pdf-julkaisusta. (Opetushallitus 2023, 6).

Vuonna 2021 laajentuneen oppivelvollisuuden (Opetushallitus 2021) myötä ohjauksen jatkuvuus korostuu mm. perusasteen ja toisen asteen koulutuksen välisen ns. nivelvaiheen ohjausvastuiden aiempaa tarkempana määrittelynä. Ohjauksen järjestämiseen vaikuttavatkin merkittävästi niin lainsäädäntö kuin muu yhteiskunnallinen toimintaympäristö. Silti ohjauksen määrittelemineen koetaan usein vaikeana ja termi liian laajana ja abstraktina. Pitkään opinto-ohjaajien työtä ohjannut määritelmä, että ohjaus on *”aikaa, huomiota ja kunnioitusta”* korostaa kohtaamisen merkitystä ja on edelleen arkipäivän ohjaustyötä tekevien ammattilaisten työn peruslähtökohta (Onnismaa 2021, 1).

Ohjaus ammatillisessa koulutuksessa on paljon muutakin kuin opinto-ohjausta. Erityisesti vuonna 2018 toteutetun ammatillisen koulutuksen reformin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017) myötä opiskelijoiden ohjaus on jokaisen opiskelijoiden kanssa työskentelevän, ei vain opinto-ohjaajien, perustyötä. Ammatillisessa koulutuksessa kukin opiskelija kerryttää osaamistaan omaa tahtiaan kohti valmistumista ja vastuu opiskelijan opintojen etenemisen seurannasta ja ohjauksesta on opiskelijan kanssa lähimmin työskentelevällä vastuuopettajalla, josta Koulutus-
kuntayhtymä OSAOssa vastuuopettajasta käytetään nimikettä omaopettaja. OSAOssa ohjaus- ja opetushenkilöstöön voidaan katsoa kuuluvaksi omaopettajien ja opinto-ohjaajien ohella ammattiopettajat, yhteisten tutkinnon osien, yto-

opintojen, opettajat, erityisopettajat, luokissa ja/tai ammatillisissa oppimisympäristöissä opiskelijoiden oppimisen tukena työskentelevät ohjaajat, asuntolaohjaajat, opintosihteerit ja suoraan tai välillisesti pedagoginen johto, mm. koulutuspäälliköt ja yksikönjohtajat. Opiskelijoita ohjaavan henkilöstön nimikkeet ja tehtävänkuvat vaihtelevat koulutuksen järjestäjittäin, mihin mm. OLO – Oikeus laadukkaaseen ohjaukseen -hankkeessa vastattiin laajan ammatillisen koulutuksen verkoston kompromissilla ohjausroolien nimeämisestä (Winnova 2022).

Tässä opinnäytetyössä ohjausta lähestytään opiskelijan näkökulmasta: ei ole väliä, kuka opiskelijaa ohjaa, vaan että opiskelija saa tarvitsemaansa ohjausta. Tarkasteltavana on kuitenkin ensisijaisesti pedagogiselta henkilöstöltä saatu ohjaus, vaikkakin tiettyjä rajapintoja sivuten, tärkeimpänä hyvinvointialueiden järjestämistä vastuulla olevan opiskeluhuollon toimijat, mm. kuraattorit ja terveydenhoitajat. Ohjaus käsitetään laajasti opiskelijan opintojen etenevistä tukevana hänen kokonaistilanteensa huomioivana pedagogisena toimintana.

2.2 Opiskelijälähtöinen pedagoginen kehittäminen

Opiskelija- ja oppijälähtöisyys nostetaan usein tärkeäksi lähtökohdaksi koulutuksen, opetuksen ja ohjaamisen kehittämiseksi. Useimmiten oppijälähtöisyyttä toteutetaan välillisesti, opettajien, ohjaajien ja opinto-ohjaajien kautta eikä oppijaa kuullen.

Sara Mikkonen selvitti opinnäytetyössään opiskelijoiden toiveita ohjaukselle ammatillisessa koulutuksessa. Kyselyiden ja haastatteluiden avulla selvisi, että ammattiin opiskelevat toivovat ohjauksen olevan vuorovaikutteista, kannustavaa ja yksilöllistä ja että ohjauksella on merkittävä rooli opintoihin kiinnittymisessä. Mikkosen opinnäytetyön perusteella opiskelijoiden ja opettajien näkemys hyvästä ohjauksesta on yhtenevä toistensa sekä ohjaustyötä ohjaavien teorioiden kanssa. (Mikkonen 2021, 66-72.)

Eri-ikäisten oppijoiden hyvinvointia seurataan väestötasoilla kyselyjen ja seurantatutkimusten (mm. Nuorisobarometri, THL:n Kouluterveyskysely, TEA-viisari) kautta. Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos selvitti 2022-23 Opetus-

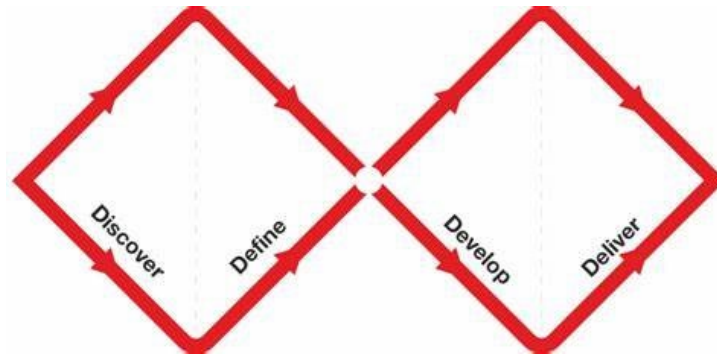
ja kulttuuriministeriön (OKM) toimeksiannosta ohjauksen riittävyttä toisella asteella eli lukioissa ja ammatillinen koulutuksessa osana oppivelvollisuuden laajenemisen vaikutusten seuranta (Kettunen ym. 2023). Ammatillisen koulutuksen laatua seurataan mm. valmistuvien opiskelijoiden valtakunnallisen ”amiskyselyn” avulla: Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute vaikuttaa myös ammatillisen koulutuksen rahoitukseen (Opetushallitus 2024). Koulutuksen järjestäjillä on lisäksi omia organisaatiotason opiskelijakyselyjä ja muita tiedolla johtamisen järjestelmiä, joilla saadaan tietoa mm. koulutuksen läpäisyasteesta ja opinnoista eroamisen syistä. Erilaisista kyselyt tarjoavat arvokasta seurantatietoa opiskelijoiden tyytyväisyydestä ja ohjaavat pedagogisen kehittämiseen.

OSAO:n opiskelijat ovat organisaatiotason pedagogisessa kehittämisessä mukana opiskelijakunta- ja tutortoiminnan kautta. Toimintamallina on, että osaamisen hankkimiseen, so. opinnoissa etenemiseen ja ohjaukseen, liittyvät suunnitelmat esitellään ennen uusien suunnitelmien ja järjestämisen vahvistamista opiskelijakunnan edustajistolle (www.osao.fi).

Oma pitkä kokemukseni ja keskustelut kollegoiden kanssa opettajana, opinto-ohjaajana ja ammatillisena erityisopettajana eri kouluasteilta on kuitenkin se, että organisaatiotasolla opetusta ja ohjausta kehitettäessä opiskelija- ja oppijälähtöisyydessä luotetaan usein pitkälti heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten näkemyksiin. Jauhola ja Kortelainen (2018) kyselytutkimuksen mukaan opiskelijat toivovat, että heitä osallistettaisiin enemmän opetuksen kehittämisessä.

2.3 Palvelumuotoilu osallistavan kehittämisen menetelmänä

Opiskelijoiden ohjaustarpeiden kartoittamisen menetelmäksi valikoitui palvelumuotoilu. Palvelumuotoilun keskeisin näkökulma on asiakaslähtöisyys, joka toteutuu hyödyntämällä asiakkaiden asiantuntijuutta palvelunkäyttäjinä. Prosessin etenemistä kuvataan usein tuplatimanttimallilla (Kuva 2), joka kuvaa paitsi prosessin etenemisen vaiheita myös prosessin joustavuutta.

Kuva 2: British Design Councilin Double Diamond eli tuplatimantti kuvaa palvelumuotoiluprosessin etenemistä vaiheittain. (British Design Council 2024.)

Palvelumuotoiluajattelu ja prosessia kuvaamaan laaditut mallit juontavat juurensa tuotemuotoilusta ja design thinking -ajattelusta. Palvelumuotoiluprosessin päätepiste on annettuun tavoitteeseen ja asiakaslähtöisyyteen perustuva ratkaisu, jonka ei oleteta olevan pysyvä siinä merkityksessä, missä vaikkapa tuotemuotoilussa syntyvä lopputuote. Palvelumuotoilu on luonteeltaan iteroivaa eli toistuvaa suunnittelua, jolle tyypillistä on palata prosessin edetessä aiempiin vaiheisiin täsmäntäen tavoitteita ideoinnin pohjalta. Palvelumuotoiluprosessin voi nähdä osana jatkumoa ja parhaimmillaan se muokkaakin toimintaympäristön toimintamalleja niin, että palvelumuotoilusta tulee osa toimintakulttuuria. (Miettinen 2011, 23; Tuulaniemi 2011, 63-68.)

Sanan 'palvelu' käyttäminen opetuksesta tai ohjauksesta koetaan oppilaitoksissa vieraaksi. Palvelumuotoilun asiakasymmärryksen yhteydessä puhutaan kuitenkin kuluttamisen sijaan empatiasta (Miettinen 2011, 21-49). Empatiaan ja ymmärrykseen perustuvassa palvelujen kehittämisessä onkin helposti nähtävissä yhteneväisyyttä kohtaavaan ja toimijuutta tukevaan opiskelijan ohjaamiseen. Palvelumuotoilussa asiakas nähdään tuotetun palvelun asiantuntijana ja toimijana, joka voi vaikuttaa palveluun.

Asiakas on tekemisissä palvelun kanssa kontaktipisteissä. Palvelua muotoillessa on tärkeä havaita asiakkaan ja palvelun vuorovaikutus ja koota tietoa asi-

akkaan kokemuksesta palvelusta eri kontaktipisteissä eli tuottaa asiakasymmärrystä. Riittävä ymmärrys on edellytys palvelun edelleen kehittämiseksi. Asiakasymmärryksen konkretisoimiseksi palvelumuotoiluprosessissa usein päädytään laatimaan asiakasprofiili tai useampia (Innokylä). Tässä työssä opiskelijaprofiilit kulkevat taustaorientaationa analysoitaessa ohjaustarpeita ja sijoitettaessa ne ohjauspolulle, mutta niitä ei tässä tutkimuksessa kuvata kuvitteellisin esimerkkiopiskelijoiden laatimisen kautta.

Voitaneen ajatella, että kontaktipisteessä – vaikkapa asiakkaan hakiessa tietoa, varatessa aikaa palveluun, antaessa palautetta tai kuullessa suosituksia palvelusta ja varsinaista palvelua käyttäessään - asiakkaan oma elämä risteää palveluntuottajan palvelukokonaisuuden kanssa: asiakkaan elämänpolku ja palvelupolku kohtaavat. Palvelumuotoiluprosessissa palvelupolku usein kuvataan alusta asti uudelleen, kun palvelun käyttämisestä on saatu riittävästi tietoa, ja sitä hyödynnetään mm. asiakasymmärryksen ja kontaktipisteiden konkretisoinnissa muotoiltaessa palvelua uudelleen tai kokonaan uutta palvelua (Koivisto 2011, 49-59.)

Oppilaitosympäristössä ohjauksen palvelukokonaisuutta kuvaa palvelupolkua konkreettisemmin termi ohjauspolku, joka suuntaa ajatukset nimenomaan ohjaukseen ja opiskelijan kohtaamiseen. Ohjauspolku on usein kuvattu jollain tavalla esim. määriteltäessä oppilaitoksen tarjoaman ohjauksen järjestämisvastuita. Tässä opinnäytetyössä ohjauspolun kuvaamisessa hyödynnetään OSAOn uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvausta (kuva 3). Uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvauksessa kuvataan opiskelijan opintojen eteneminen hakeutumisvaiheesta valmistumiseen selkeänä jatkumona mutta pyrkien konkretisoimaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opintojen yksilöllistä etenemistä ja siihen on sijoitettu organisaatiotasoisesti määritellyt osin lakisääteiset henkilökohtaisen osaamisen kehittämisprosessin HOKSin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022) vähimmäisohjauskeskustelut ja niiden ajankohdat ja pääsisällöt suhteessa opintojen etenemisen vaiheeseen.

KUVA 3: Uraohjauksellinen henkilökohtaistaminen. Kuvakaappaus prosessin pääkuvasta. (OSAO Intra.)

Prosessissa on määritelty myös, kuka vastaa kulloisestakin ohjauskeskustelusta (omaopettaja vai opinto-ohjaaja) ja onko kyseessä kasvotusten tapahtuva ohjauskeskustelu vai onko ohjauskeskustelu mahdollista järjestää etäkeskusteluna. Nämä toimivat valmiiksi ohjauspolun kontaktipisteinä, joihin opiskelijoilta nouseita ohjaustarpeita peilataan. Visualisoidussa prosessikuvassa on mukana opiskelijahahmo. Thinglink-toteutuksessa prosessia on mahdollista tarkastella keskeisimmistä opetus- ja ohjaushenkilöstön rooleista käsin. Prosessikuvaus on opetus- ja ohjaushenkilöstön käytössä OSAO:n Intranetissä eikä se siten ole opiskelijoiden nähtävillä. (OSAO Intra.)

2.4 Ohjauksen kehittämishanke opinnäytetyön viitekehyksenä

Tässä opinnäytetyössä käsiteltävä opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoitus tehtiin osana Koulutuskuntayhtymä OSAOn Kohti saavuttavaa digiohjausta -ESR-hankkeen hankesuunnitelman (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022) mukaisia toimenpiteitä. Hankkeen hyödyntämiseen opinnäytetyössä on aineiston keräämiseen myönnetty OSAOn tutkimuslupa.

Kohti saavuttavaa digiohjausta –hanke (ESR) selvitti OSAOn reunaehdot opiskelijälähtöiselle digiohjaukselle

OSAO

Kohti saavuttavaa digiohjausta

Vuorovaikutus
EU:lta
2014–2020

Noora Askinen 31.10.2023

KUVA 4: Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet ryhmiteltiin kolmeksi työpaketiksi. Kuva hanketulosten koonnista. (Askinen 2023a.)

Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen (kuva 4) toimenpiteistä tässä opinnäytetyössä tarkastellaan työpakettiin 2 sisältynyttä opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoittamista ja opiskelijoiden osallistamista. Rajauksen ulkopuolelle jää hankkeen päätavoite: hankkeen selvityksen mukainen suositus OSAOn digipedagogiseen kokonaisuuteen ja opiskelijoiden ohjauksen palvelukokonaisuuteen tarkoituksenmukaisimmasta ohjaustarve- ja opiskelijälähtöisestä digiohjausratkaisu sekä digiohjaukset eettiset ja saavuttavuuden ja saavutettavuuden kysymykset ja työpakettiin 2 sisältynyt ohjaustarpeen muutoksen tarkastelu. (Askinen 2023a; Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022.)

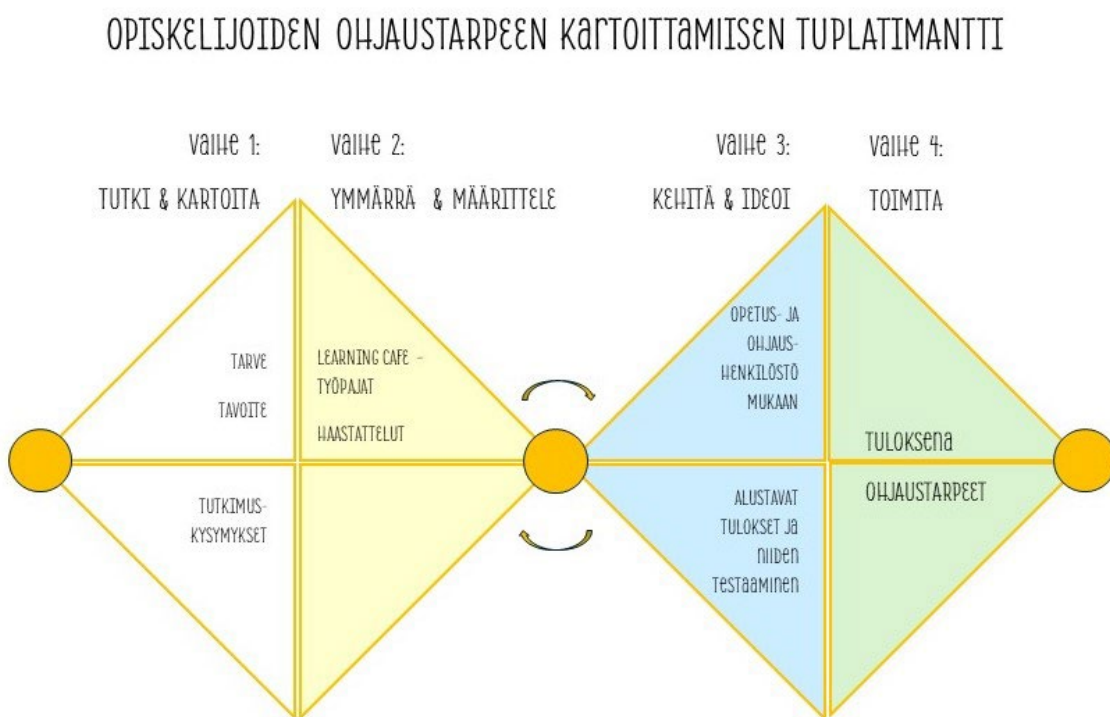
Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen toimenpiteistä opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoitus oli OSAOn henkilöstölle ja opiskelijoille näkyvin. Ohjaustarpeiden kartoitus kesti lähes koko hankeajan ja se syötti tietoa yhdistettäväksi ja hyödynnettäväksi muissa hankkeen toimenpiteissä (kuva 5).

KUVA 5: Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen eteneminen opiskelijoiden ohjaustarpeiden kartoituksen näkökulmasta. (Askinen 2023a.)

3 OHJAUSTARPEIDEN KARTOITTAMISEN TUPLATIMANTTI JA OSALLISTAMISEN ETENEMINEN

Ohjaustarpeen kartoituksen palvelumuotoiluprosessin etenemisen vaiheita kuvaa seuraava tuplatimantti (kuva 6). British Design Councilin tuplatimantista (kuva 2) on johdettu useita suomenkielisiä versioita, joista tähän työhön laatimassani tuplatimantissa olen hyödyntänyt Palvelumuotoilu Palon (Palvelumuotoilu Palo 2018) ja Arterin (Ahtola 2021) versioita.

KUVA 6: Opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoittamisen eteneminen tuplatimanttina. Nuolet kuvaavat palvelumuotoiluprosessin iteratiivisuutta.

Tuplatimantin vaihe 1: "Tutki ja kartoita" tehtiin jo Kohti saavuttavaa digiohjausta-hanketta (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, 2022) valmisteluvaiheessa, jossa olin itse tiiviisti mukana vastaten mm. hankesuunnitelman toteutussuunnitelman sisällön kirjoittamisesta. Hankevalmistelua tehtiin yhteistyössä OSAOn opiskelijoiden pedagogisista prosesseista vastaavien prosessinomistajien (kehitys- ja

suunnittelupäälliköt) kanssa ja siten sidottiin tarve ja suunnitelma OSAOn pedagogisiin linjauksiin ja strategiaan.

Tuplatimantin vaiheeseen 2: ”Ymmärrä ja määrittele” sijoittuu opiskelijoiden osallistaminen sekä alkuvaiheessa että hanketuloksia täsmennettäessä. Opiskelijoiden ohjaustarpeiden kartoittaminen toteutettiin pääosin tammi-toukokuussa 2023. Tänä aikana Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoille järjestettiin seitsemän ryhmämuotoista osallistavaa työpajaa. Työpajojen aineistoa täydennettiin haastatteluin huhtikuussa.

Tuplatimantin vaihe 3: ”Kehitä ja ideoi” käynnistyi huhti-toukokuun 2023 vaihteessa, jolloin myös opetus- ja ohjaushenkilöstö pääsi kommentoimaan aineistoa. Kaiken kaikkiaan opetus- ja ohjaushenkilöstöstä opiskelijoiden ohjaustarpeiden selvitykseen osallistui noin 45 henkilöä. Oheisesta taulukosta (taulukko 1) käy ilmi, milloin ja missä opiskelijan ohjauksen asiantuntijaryhmässä opiskelijoiden ohjaustarvetta käsiteltiin ja mikä oli kulloisenkin työskentelyn tavoitteena. Myös syksyllä 2023 toteutetut opiskelijoiden työpaja ja Forms-kysely (Liite 2), joissa tavoitteena oli varmistaa kartoituksen ymmärrettävyys opiskelijoiden näkökulmasta, ovat tuplatimantin vaihetta 3. Tuplatimantin nuolet kuvaavat juuri tällaista vaiheesta toiseen etenevää ja palautuvaa iteratiivista ja vuorovaikutteista muotoiluprosessia.

3.1 Osallistamisen kohderyhmät

Opiskelijoiden ohjaustarpeiden kartoittamisen tavoitteena oli tuoda esiin opiskelijoiden näkemys. Tämä tapahtui opiskelijoita osallistaen mutta huomioiden myös opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemys. Taulukossa 1 kuvaan osallistamistoimien ajoittumisen, kohderyhmän ja osallistavan työskentelyn tavoitteet kronologisesti ja suhteessa tuplatimanttiin (kuva 6). Olen jakanut ohjaustarpeiden kartoituksen ajanjakson, lomakuukausi heinäkuu pois lukien, kolmeen kolmen kuukauden osioon.

Taulukosta käy ilmi myös osallistujien määrä. Osa osallistujamäärästä ei ole tarkkoja, koska etenkin opetus - ja ohjaushenkilöstön työryhmistä, joissa osallistujat tai osa osallistujista oli mukana teamsin välityksellä ja joissa oli muutakin kuin

ohjaustarpeen kartoitukseen liittyvää sisältöä, ei ollut mahdollista saada varmistettua juuri tiettyyn työskentelyyn osallistuneiden määrää. Opetus- ja ohjaushenkilöstöstä suurin osa osallistui useampaan kuin yhteen osallistavaan työskentelyyn, opiskelijoista vain ainoan jatkopajan osallistujat.

TAULUKKO 1: Osallistamistoimien ajoittuminen.

Tuplatimantin vaihe	Kohderyhmä, työskentelytapa, tavoite	1-3/23	4-6/23	8-10/23
VAIHE 1: Tutki & kartoita	Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen hankemuksen valmistelu, OSAO, kevät 2022 Osallistamisen suunnittelu Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen käynnistyttyä, 11-12/22.			
VAIHE 2: Ymmärrä & määrittele	Opiskelijat: Learning cafe -työpaja, livetoteutus Tavoite: Millaisia ohjaustilanteita opiskelija nostavat esiin -> ohjauksen määrittely ja ymmärrys, opiskelijoiden ohjauskokemukset ja toiveet	5 työpajaa 84 hlöä		
	Opiskelijat: Learning cafe -työpaja, livetoteutus, ”jatkopaja” aiemmin osallistuneelle ryhmälle Tavoite: ohjauspolun hahmottaminen opiskelijan näkökulmasta	1 työ-paja 5-10 hlöä työpajan eri vaiheissa		
	Opiskelijat: -Learning cafe -työpaja, livetoteutus -haastattelut Tavoite: ohjauspolun ja ohjaukseen ohjautumisen hahmottaminen, aineiston täydennys ja alustavien tulosten tarkentaminen, aliedustettujen opiskelijaryhmien näkemyksen huomioiminen		6 hlöä 1 työpajaa + haastattelut yht. n. 20 hlöä	
	Hankkeen ohjausryhmän työpaja -ohjaukseen ohjautuminen ja ohjauksen saavuttavuus ja saavutettavuus	x		
VAIHE 3: Kehitä & ideoi	ohjaus- ja opetushenkilöstö: -OSAOn oporyhmä -OSAOn erityisen tuen ryhmä -asuntolaohjaajat -ohjauksen kehittämishankkeiden yhteistyö Tavoite: Ohjaustarpeiden ja ohjauspolun täydennystarpeet. Totetustapa: Iteroiva työskentely työryhmissä, alustavien tulosten kommentointi ja seuraavien toimenpiteiden tavoitteiden täsmentäminen; hybriditoteutus pienryhmissä.		5 työpajaa n. 30 hlöä	

	Ohjaus- ja opetushenkilöstö: -OSAOn oporyhmä -ohjauksen kehittämishankkeiden yhteistyö Tavoite: alustavien tulosten esittelyn ja kommentoinnin kautta vahvistus ohjaustarpeiden jaottelulle ja nimeämiselle.			2 työpa- jaa n. 20 hlöä
	Opiskelijat: hankkeen ohjausryhmän opiskelijajäsenet		x	x
	OSAOn pedagogisista prosesseista vastaavat kehitys- ja suunnittelupäälliköt. Tavoite: Alustavien tulosten esittely ja työstäminen (mm. ohjaustarpeiden jaottelu, nimeäminen ja otannan laajuuden tarkastelu, alustavien tulosten vertailu aiempaan käsitykseen ja informaatioon).	x	x	x
	Opiskelijat: Learning cafe -työpaja, tavoite: ohjaustarpeiden (alustavat tulokset) ymmärrettävyyden varmistaminen, osallistujat vastasivat myös Forms-kyselyyn			1 työpaja
	Forms-kysely opiskelijoille, tavoite: ohjaustarpeiden (alustavat tulokset) ymmärrettävyyden varmistaminen			28 hlöä
VAIHE 4: Toimita	Useita eri työryhmien kokouksia: Tavoite: tulosten esittely pedagogiselle johdolle, OSAOn opintopäälliköille, ohjauksen hanketoimijoille sekä yhteisöllisen opiskelualueen OSAOn ja hyvinvointialueen toimijoille			x

3.2 Osallistettavien opiskelijoiden valinta

Työpajojen määrä ja työpajoihin osallistuneiden opiskelijoiden määrän tavoitteet perustuvat Kohti saavutettavaa digiohjausta -hankkeen hankesuunnitelmassa määritettyihin indikaattorilukuihin ja tavoitteisiin (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022). Määrällinen tavoite oli kunnianhimoinen ja sen toteutumiseksi työskentely ensisijaisesti opiskelijaryhmien kanssa esimerkiksi haastattelujen sijaan oli luonteva valinta. ESR-hankkeen raportointikäytännöt myös tukivat toteutustapaa, jossa osallistujia on ryhmänä paikalla samaan aikaan samassa paikassa – esimerkiksi kyselyllä olisi ollut mahdollista tavoittaa suurikin määrä opiskelijoita, mutta tällöin heidän osallistumisensa hankeraportointi ei olisi ollut mahdollista sa-

maan tapaan. Keskustelevalle kohtaavalle työskentelyllä tavoiteltiin myös toimituutta ja osallisuutta vahvistavaa kokemusta työpajojen osallistujille. Yksittäiseen työpajaan osallistui 10-18 opiskelijaa. Kevään 2023 aikana opiskelijoiden työpajoihin osallistui kaikkiaan noin 115 opiskelijaa (taulukko 1).

Opiskelijat työpajoihin valikoituvat ohjaus- ja opetushenkilöstön yhteistyöryhmien ja omien kontaktien kautta. Otanta ei siis ollut systemaattinen, vaan perustui opetus- ja ohjaushenkilöstön kiinnostukseen, meneillään oleviin opetussisältöihin, työjärjestyksiin ja oppilaitosympäristössä lähiopetuksessa opiskelleisiin opetusryhmiin. Ryhmät työpajoihin löytyivät opinto-ohjaajien, pienryhmä-/pajatyöskentelyä tarjoavien erityisopettajien tai ohjaajien ja yto-opettajien (yto = yhteiset tutkinnon osat) kautta. Tämän tyypissä kehittämistyössä, jossa hankehenkilöstö ei työskentele muutoin suoraan opiskelijoiden kanssa, opiskelijoiden saaminen mukaan kehittämistyöhön usein on helpointa heidän työjärjestyksensä tuntevan opettajan tai opinto-ohjaajan kautta. Tällöin on mahdollista varmistaa työpajan sisällön ja aikataulun soveltuminen opiskelijoiden työpäivään, opintojen vaiheeseen, koulutusalaan ja tutkinnon osaan niin, ettei järjestely kuormita turhaan ketään. Itse olen pyrkinyt tarjoamaan myös opettajalle mahdollisuuden vain seurata tai olla läsnä ilman vastuuta järjestelyistä. Asiaa helpotti oma pitkä kokemukseni opetustyöstä ja sen myötä käsitys opetustyön ja opiskelun arjesta ja siitä, kuinka arvokkaita lähiopetustunnit ovat. Se, että kehittämishanke toivotetaan tervetulleeksi yksikön arkeen, on osoitus luottamuksesta, jota on syytä kunnioittaa tarjoamalla mahdollisimman hyvää sisältöä ja mahdollisimman vähän vaivaa.

Tavoitteenani oli osallistaa opiskelijoita eri aloilta, eri vaiheesta opintoja – eri-ikäisiä opiskelijoita erilaisista lähtökohdista. Työpajoja saatiin lopulta järjestettyä helpoiten yhteishaun kautta perustutkintoa tai tuva-koulutusta (tutkintokoulutukseen valmentava koulutus) opiskelemaan tulleeille ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Kattavuuden kannalta tämä oli ongelmallista, mutta selittyy sillä, että ammatillisessa koulutuksessa opiskellaan sitä enemmän työpaikalla mitä pidemmälle opinnot ovat edenneet. Työpaja saatiin järjestymään myös yhdelle jatkuvan haun kautta tulleeiden jo reilusti aikuisten opiskelijoiden ryhmälle. Lisäksi kattavuutta paikattiin muilla osallistamisen tavoilla. Työstin alustavia tuloksia ja testasin joitain työskentelymenetelmiä myös Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen ohjausryhmän kolmen opiskelijajäsenen kanssa (taulukko 1).

3.3 Opetus- ja ohjaushenkilöstön rooli

Opiskelijat ovat saamansa ohjauksen asiantuntijoita, mutta niin ovat myös ohjauksen ammattilaiset. OSAOn opetus- ja ohjaushenkilöstö otettiin mukaan ohjaustarpeiden selvittämiseen, kun opiskelijoiden ohjausnäkemyksestä oli alkanut muodostua käsitys työpajojen myötä. Huhtikuun 2023 lopusta alkaen keskeisiin nostoihin Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen työpajojen aineistosta pääsivät tutustumaan erityisopettajat ja opinto-ohjaajat, asuntolaohjaajat ja ohjauksen kehittämishankkeiden toimijat. Työskentely opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa on tuplatimantin vaihetta 3 (kuva 6; taulukko 1). Työskentely oli iteroivaa: ohjaus- ja opetushenkilöstö kommentoi ja tarkensi alustavia tuloksia ja huomoinheidän näkökulmansa suunnitellessani seuraavaa opiskelijoiden osallistavaa työskentelyä.

Opinto-ohjaajien kanssa työskentelyä jatkettiin alkusyksystä 2023. Tuloksia esiteltiin myös hyvinvointialueen opiskeluhuollon toimijoille, joiden kanssa tarkasteltiin ohjaustarpeita opiskeluhuollon rajapintojen näkökulmasta. Opiskelijoiden ohjaustarpeita tarkasteltiin osana hankkeen toteutumisen seurantaa OSAOn pedagogisten prosessinomistajien kanssa. Ohjauksen asiantuntijaorganisaatioiden edustajista koottu Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen ohjausryhmä työsti ohjaukseen ohjautumista ohjausryhmän kokousten ulkopuolella järjestetyssä työpajassa keväällä 2023. Opetus- ja ohjaushenkilöstön osallistaminen tapahtui pääosin etä- tai hybriditoteutuksena teamsiä ja padlet-työskentelyalustaa hyödyntäen. (Taulukko 1.)

4 TYÖPAJOJEN KULKU JA TÄYDENTÄVÄT HAASTATTELUT

Työpajojen työskentely eteni learning cafe -menetelmän mukaan (kuva 8). Menetelmä valikoitui omien aiempien kokemusteni perusteella. Learning cafe -työskentelyssä osallistujat kiertävät pienryhmissä työskentelypisteissä, ”kahvilapöydissä”. Työskentelypisteitä on yhtä monta kuin pienryhmiä ja jokaisessa työskentelypisteessä on oma tehtävänsä. Tyypillisesti vastaukset jäävät näkyviin ja seuraavien ryhmien luettaviksi. Pienryhmä työskentelee jokaisessa työskentelypisteessä yhtä pitkään, aika kerrotaan etukäteen ja työpajan vetäjä vastaa aikataulusta. Pienryhmät siis aloittavat kukin eri tehtävästä, ja työpajan edetessä pienryhmät pääsevät luontevasti paitsi tekemään jokaista tehtävää kommentoimaan, tuomaan uusia näkökulmia tai viemään työskentelyä eteenpäin aiempien ryhmien työskentelyn pohjalta. Learning cafe -työskentely vapauttaa työpajan vetäjän kiertelemään työskentelypisteillä, opastamaan tarvittaessa työskentelyssä tai antamaan kannustavia sysäyksiä työskentelylle, jos jokin pienryhmä ei vaikuta etenevän tehtävässä. (Innokylä.)

Aloitin työpajat esittäytymisen jälkeen kertomalla lyhyesti osallistavasta kehittämisestä perustellen, miksi opiskelijoiden mielipiteen kuuleminen on tärkeää (kuva 7) ja kerroin, mihin työpajan aineistoa käytetään ja kuinka työpajatyöskentelyyn osallistuneiden anonymiteetti varmistetaan (Liite 1, diat 3-4). Opiskelijoita myös ohjeistettiin työskentelemään niin, että he itse tai muut henkilöt, esimerkiksi tietty opinto-ohjaaja, ole tunnistettavissa aineistosta. Mahdolliset tunnistetiedot siivottiin pois aineistoa analysoitaessa eikä ESR-hankkeen raportointia varten kerättyjä henkilötietoja yhdistetty työpajasta saatuun tutkimusaineistoon.

MIKSI?

Kohti saavuttavaa digiohjausta –hanke kehittää opiskelijoiden ohjausta OSAOssa.

Kohti saavuttavaa digiohjausta –hankkeen työpajoissa selvitetään opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta.

Työpajoja järjestetään kevään 2023 aikana OSAOn eri yksiköissä, eri aloilla, eri tavoilla, eri vaiheessa oleville opiskelijoille

Kertomalla, mitä sinä opiskelijana ajattelet ohjauksesta OSAOssa, voit vaikuttaa siihen, millaista ohjaus OSAOssa voi tulevana opiskeluvuosi olla.

KUVA 7: Työpajatyöskentelyn aluksi osallistujille perusteltiin osallistumisen tärkeys. (Liite 1.)

Seuraavaksi kerroin työskentelytavoista ja työpajan aikataulusta (Liite 1, dia 5) ja opiskelijat jakautuivat pienryhmiin. Joissain työpajoissa pienryhmät arvottiin ryhmän tai mukana olevan opettajan käytännön mukaisesti myös työpajaan. Itse suosin omatoimista ryhmäjakoja tilanteissa, jossa opiskelijat eivät ennestään tunne työpajan vetäjää eivätkä työskentelytapaa ja jossa käsitellään verraten henkilökohtaisia aiheita.

Yksittäiselle työpajalle varattiin aikaa 2-3 oppituntia. Kevään 2023 työpajoissa yhtä jatkopajaa lukuunottamatta tehtävien aiheet käsittelivät kokemuksia ohjaustilanteista, ohjauspolkua ja unelmien ohjausta OSAOssa (Liite 1). Opiskelijoiden työpajat suunnittelin neljälle pienryhmälle, joten laadin tehtävät neljään työskentelypisteeseen.

Yhdessä työskentelypisteessä täytettävänä ESR-hankkeen osallistujalomakkeet. Tässä työpisteessä oli paikalla ryhmän opettaja/opinto-ohjaaja lukuunottamatta kolmea työpajaa, joista kahdessa vastasin tästä itse havainnoiden samalla muiden ryhmien työskentelyä ja yhdessä aikuiset opiskelijat täyttivät lomakkeet itsestään työpajan alussa annetun ohjeistuksen mukaisesti.

MITÄ TAPAHTUU?

SAA KYSYÄ!

Työpajassa työskennellään Learning cafe –menetelmällä.

- 4 työpistettä ja yhtä monta ryhmää
- Ryhmä 1 aloittaa pöydästä 1, ryhmä 2 pöydästä 2 jne
- Yhdessä pöydässä tehdään tehtävää noin 15 minuuttia ja sitten siirrytään seuraavaan. Odota aikamerkkiä!
- Jokainen ryhmä käy jokaisessa pöydässä.

KUVA 8: Learning cafe -työskentelyn ohjeistus työpajan aluksi. (Liite 1)

Seuraavissa alaluvuissa esittelen tarkemmin Learning cafe -työpajojen työskentelypisteiden tehtävät ja niiden tavoitteet.

4.1 ”Ohjauksen plussat ja miinukset”

”Ohjauksen plussat ja miinukset” -tehtävässä opiskelijoiden tehtävänä oli muistella ohjaustilanteita ja valita niistä tarkasteltavaksi yksi (kuva 9). Tilannetta ei tarvinnut kertoa muille, mutta pyysin opiskelijoita kirjoittamaan tilanteet ylös tarralapulle ja antamaan ne minulle saadakseni samalla tietoa opiskelijoiden määritelmästä ohjaukselle. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, kuinka opiskelijat kokevat saamansa ohjauksen, millaisia ohjaustilanteita he nostavat esiin ja painottuuko jokin tietty ohjaustilanne, opintojen vaihe, kritiikin kohde tai opiskelijan kokonaistilanteeseen liittyvä asia vastauksissa.

Työskentelypisteessä opiskelijoiden tehtävänä oli kirjoittaa tarralapuille, mikä heidän valitsemissaan ohjaustilanteissa oli mennyt heidän oman kokemuksensa perusteella hyvin (”plussat”) ja mikä mahdollisesti oli jäänyt mietityttämään tai minkä

he olisivat toivoneet menneen jollain toisella tavalla tai paremmin ("miinukset"). Ohjeistin opiskelijoita kirjaamaan jokaisen yksittäisen asian omalle tarralapulleen ja tarralapun työskentelypisteeseen etukäteen asettamalleni isolle paperille "plussa"- tai "miinus"-puolelle.

PÖYTÄ 1

Mieti tilannetta, jossa olet saanut ohjausta OSAOssa. Sinun ei tarvitse kertoa tilannetta muille ryhmäsi jäsenille. Kirjoita kuitenkin se tarralapulle (Noora kerää laput toista tehtävää / tulevien työpajojen suunnittelua varten).

Mikä onnistui? (plussat)

Mikä ei mennyt, kuten olisit toivonut? (miinukset)

Plussat ja
miinukset!

Pöydässä on iso paperi, tarralappuja ja kyniä.

Kirjoita niin monta plussaa ja miinusta kuin keksit. Jos on vaikea keksiä, voit miettiä toisen tilanteen ja miettiä sen plussat ja miinukset.

Kirjoita yksi asia yhdelle lapulle ja kiinnitä laput isoon paperiin oikean kysymyksen alle.

KUVA 9: "Ohjauksen plussat ja miinukset" -tehtävän ohjeistus

Ensimmäisessä työpajassa tämä tehtävä paljasti tarpeen määritellä termi "ohjaus" tarkemmin. Ensimmäisten pienryhmien valitsemista ohjaustilanteista useat liittyivät oppituntityöskentelyyn tai jossain oppimisympäristössä opittavan sisällön omaksumiseksi opettajalta tai ohjaajalta saamaansa ohjaukseen. Myöhemmissä työpajoissa täsmensin ohjeistusta perustellen, miksi opetustilanteet oli toivottavaa tässä yhteydessä jättää tarkastelun ulkopuolelle: niissä on selkeä toimintatapa jo olemassa ja oppimisen ohjauksesta on vastuu opettajalla. Ohjeistuksen – ohjauksen määrittelyn – selkeytyksen myötä opiskelijoiden tehtävään valitsemat ohjaustilanteet olivat monipuolisia ja opiskelijoiden oli pääsääntöisesti helppo löytää jokin tilanne tarkasteluun, vaikka opetustilanteet karsiutuivat pois lähes täysin ensimmäisen työpajan jälkeen. Sinänsä tieto siitä, että opiskelijat kokivat oppimistilanteetkin ohjaukseksi, oli tärkeä ja konkretisoi sitä, että myös opiskelijoiden näkökulmasta nykyaikainen opettaminen on ohjaavaa.

Lähes poikkeuksetta "Ohjauksen plussat ja miinukset" -tehtävän suorittaminen sujui pienryhmissä hyvin ja opiskelijat keskittyivät omiin tilanteisiinsa ja tuottivat

useita ”plussia” ja ”miinuksia” kukin koko annetun työskentelyajan (12-15 minuuttia). Mikäli vaikutti, että työskentely ei päässyt liikkeelle tai loppui ensimmäisten tarralappujen kirjaamiseen, kävin keskustelemassa pienryhmän kanssa toistaen ohjeistuksen, tarkentaen sitä tarvittaessa ja kehottaen vaikkapa valitsemaan jonkin toisen ohjaustilanteen, jos ensimmäisestä oli jo kaikki mieleen tullut kirjoitettu ylös. Jonkin yksittäisen pienryhmän kanssa tehtävä eteni vain ohjatusti keskustellen.

4.2 ”Millaista ohjaus OSAOssa olisi, jos saisit päättää?”

Toinen kaikissa työpajoissa, lukuun ottamatta ainoaa aiemmin osallistuneelle ryhmälle järjestämäni jatkotyöpajaa, muuttumattomana mukana ollut tehtävä oli tehtävä, jossa opiskelijat saivat visioda, mitä opiskelijoiden ohjaus OSAOssa olisi, jos he itse saisivat päättää (kuva 10). Tämän tehtävän työskentelypisteessä (neljän työskentelypisteen työpajoissa ”Pöytä 3”, kolmen työskentelypisteen työpajoissa ”Pöytä 2”) oli tehtävänannon lisäksi apukysymyksiä, jotka olivat nähtävillä tehtävänantodian tulosteena pöydässä ja jotka olin etukäteen kirjoittanut puhakupliksi isoon paperiin, johon opiskelijat lisäsivät vastauksiaan unelmien ohjauksesta yksi asia kullakin tarralapulla.

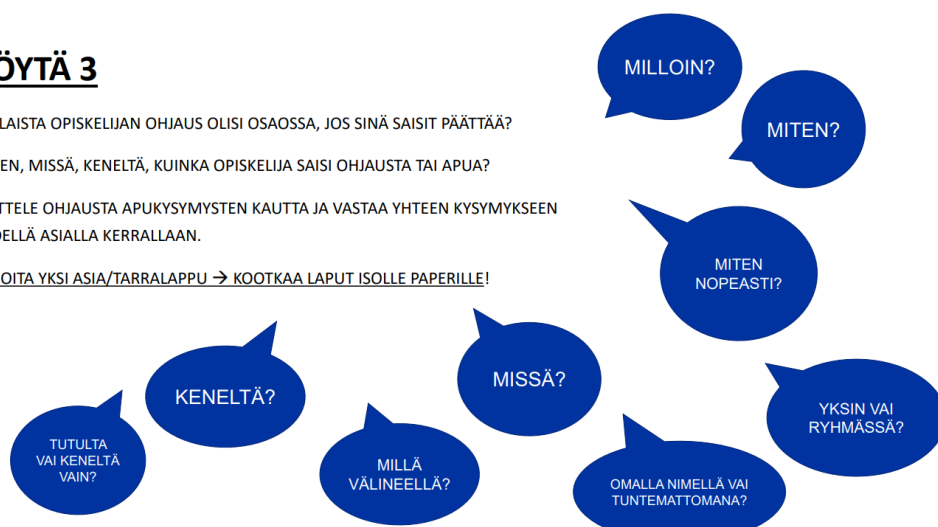
PÖYTÄ 3

MILLAISTA OPISKELIJAN OHJAUS OLISI OSAOSSA, JOS SINÄ SAISIT PÄÄTTÄÄ?

MITEN, MISSÄ, KENELTÄ, KUINKA OPISKELIJA SAISI OHJAUSTA TAI APUA?

AJATTELE OHJAUSTA APUKYSYMYSTEN KAUTTA JA VASTAA YHTEEN KYSYMYKSEEN YHDELLÄ ASIALLA KERRALLAAN.

KIRJOITA YKSI ASIA/TARRALAPPU → KOOTKAA LAPUT ISOLLE PAPERILLE!

KUVA 10: ”Millaista ohjaus OSAOssa olisi, jos saisit päättää?” -tehtävän ohjeistus. (Liite 1.)

Tavoitteena oli saada tietoa siitä, miten, millaisissa tilanteissa, kuinka nopeasti ja keneltä opiskelijat toivoisivat saavansa. Etukäteen arvelin tätä tehtävää siinä määrin abstraktiksi, että kävin pienryhmän aloittaessa varmistamassa tehtävänannon ymmärtämisen. Tämän tehtävän kohdalla annoin viimeisenä työskentelyvuorossa olleen pienryhmän tehtäväksi ryhmitellä vastauksia puhekuilien apukysymyksien mukaan tai teemoittain. Tämä johdatti hyvin ajatuksia kohti työpajan päätteeksi käymäämme lyhyttä yhteenvetoa.

4.3 Ohjauspolun hahmottaminen

Opiskelijan näkökulmasta ohjauspolun hahmottuminen osoittautui vaikeimmaksi tehtäväksi. Ohjauspolku terminä ei ole OSAOssa käytössä, joten päädyin lähestymään ohjauspolun hahmottumista erilaisten ohjauspolkua ja ohjaukseen ohjautumista kuvaavien tehtävien kautta. Ensimmäisiin työpajoihin tehtäväksi valikoitui ”Miksi?”-ketju -tehtävän (Innokylä) muunnelma (Liite 1, dia 7).

PÖYTÄ 2

Kuvittele jokin opiskeluusi liittyvä tilanne, jossa olet tarvinnut apua . Kyseessä voi olla mikä tilanne vain, kunhan se liittyy opiskeluusi OSAOssa. Paras tilanne on oikea tilanne, mutta saa olla keksittykin. Aiheen tulee olla sellainen, että voit näyttää sen muille ryhmän jäsenille.

Valitkaa aiheistanne yhdessä yksi. Älkää kertoko sitä kirjurille vielä.

Tässä pöydässä on mukana kirjuri. **Vastatkaa kirjurin esittämiin kysymyksiin ja antakaa tilanteenne tarralappu kirjurille, kun kysymykset ovat ohi.** Ennen seuraavaan pöytään siirtymistä antakaa jokaisen laput kirjurille (ne jäävät Nooralle toista tehtävää tai tulevien työpajojen suunnittelua varten).

Tarkemmat ohjeet saatte kirjurilta.

Mihin olet
tarvinnut apua
tai ohjausta?

KUVA 11: Ensimmäisissä työpajoissa ohjauspolkua lähestyttiin ohjaustilanteiden kautta ja Miksi-kysymysketjulla.

Tehtävässä opiskelija vastasi ensin esimerkiksi kysymykseen: "Keneen otit yhteyttä [tarvitessasi ohjausta]?" Hänen vastattuaan vaikkapa: "Kaveriin.", hän sai vastattavakseen jatkokysymyksen: "Miksi [kaveriin]?" Tehtävä vaati työskentelypisteeseen vetäjän, mikä rajoitti mahdollisuuksiani ohjata muissa työskentelypisteissä tarvittaessa. Myöhemmissä työpajoissa ohjauspolkua lähestyttiin eri tehtävien kautta (Liite 1, diat 7-10). Oohjaukseen ohjautumista lähestyttiin "Keneltä kysyt ensiksi, keneltä seuraavaksi? --- Entä sitten? --- Keneltä sait kaipaamasi avun tai ohjauksen?" -kysymysketjulla. Opiskelijat saivat kolmessa työpajassa tehtäväkseen rakentaa valisemistaan ohjaustilanteista yhteistä ohjauspolkua (kuva 12). Näinkin konkreettinen tehtävä osoittautui haastavaksi, mihin lieene ainakin osittain syynä se, että näiden työpajojen opiskelijat opiskelivat ensimmäistä vuottaan OSAOssa.

PÖYTÄ 2: Ohjauspolku, ohjaustilanteet aikajanelle

Mieti, missä tilanteissa olet saanut ohjausta, neuvoja tai apua ollessasi opiskelijana OSAOssa tai ollessasi hakeutumassa opintoihisi.

Kirjaa ylös lyhyesti:

- syy / aihe /tilanne
- kuka sinua ohjasi (ei nimiä: esim. "opo", ei "Noora")
- missä/miten otit yhteyttä (whatsappissa, Wilmassa, tunnilla, käytävällä,...)
- jos selvittelin ensin, keneen olla yhteydessä, kirjaa ylös keneltä/keiltä kyselit ensin kysyä ensin
(esim. kysyin ensin isältä → sitten kaverilta → sitten opelta → asia kuului opolle ja otin opoon yhteyttä)

Milloin, missä, keneltä, miksi?

Huomaa, että muut lukevat, mitä kirjoitat (eli ei tarvitse kirjata henkilökohtaisia asioita eikä tarkasti).

Kirjaa niin monta tilannetta kuin muistat/ehdit.

Sijoittakaa ryhmässä yhdessä tilanteet aikajärjestykseen ohjauspoluksi, jonka alkupää on yhteishaku (suunnilleen) ja loppupää nykyhetki (tai tuleva, jos mukana on jo sopimiasi myöhempiä tilanteita).

KUVA 12: "Miksi?"-ketjun jälkeen ohjauspolun koostamista ohjaustilanteista. (Liite 1.)

Tehtävät kuitenkin saivat aikaan keskustelua ja ohjauspolun etenemistä oli mahdollista tarkastella myös muista tehtävistä saadun aineiston ja vapaan keskustelun pohjalta. Eniten työpajan vetäjän ohjaavaa roolia vaativana tehtävänä ohjauspolkutehtävä jäi kahdesta työpajasta pois käytettävissä olevan ajan tai ennakoitua pienemmän osallistujamäärän vuoksi.

Kolmessa työpajassa, joista yksi oli ainoa jatkotyöpaja (taulukko 1) lähestyttiin ohjauspolun teemaa OSAOn uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvan (kuva 3) kautta (Liite 1, dia 10.) Prosessikuvaus on opetus- ja ohjaushenkilöstön käytössä OSAOn intranetissä eikä se siten ole opiskelijoiden nähtävillä. Esitellessäni uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessin pääkuvaa opiskelijoille kysyin ensin, oliko kuva heille tuttu tai muistavatko he nähneensä sen jossain aiemmin. Opiskelijoiden vastattua kieltävästi pyysin heitä tarkastelemaan kuvaa ja kertomaan minulle omin sanoin, mistä se heidän mielestään kertoo. Vastausten perusteella – vapaasti siteeraten: ”HOKS-keskusteluja”, ”Sitä miten opinnot menevät eteenpäin.” – kuva hahmottui nopeasti oikeansuuntaisesti. Ohjaustarpeiden kartoittamisen kannalta tämäkin oli merkittävä tieto.

4.4 Kokemukset ja palaute työpajatyöskentelystä

Osassa pienryhmistä opiskelijat keskustelivat itse spontaanisti kokemuksistaan kuitenkin toistensa valintoja kunnioittaen, ja vain yksittäistapauksissa opiskelijat intoutuivat joukolla moittimaan tietyissä tilanteissa tai tietyiltä henkilöiltä saamaansa ohjausta. Pääsääntöisesti ilmapiiri pienryhmissä oli keskittynyt, kunnioitettava ja opiskelijat ottivat saamansa tehtävän vakavasti, mikä kertoi itselleni työpajan vetäjänä, että opiskelijat kokivat aiheen ja mukana olonsa tärkeäksi.

Jokaisessa Learning cafe -työpajassa oli työskentelypiste, jossa opiskelijat täyttivät ESR-hankkeen osallistujalomakkeet. Näissä työskentelypisteissä oli toisena tehtävänä Mentimeter-sovelluksella laatimani kysely vaihtelevasta aiheesta (kuva 13). Opiskelijoiden tehtävänä oli vastata näihin lyhyihin kyselyihin, jos aikaa

jäi. Suurimmassa osassa työpajoja kyselyt koskivat hankkeen muita sisältöjä, lä-
hinnä digiohjauksen menetelmiä tai termistöä, mutta osassa pajoista kyselyjen
aiheena oli ohjauksen määritelmä.

Millaista on saavuttava ohjaus?

48 responses

KUVA 13: Sanapilvi kaikkiaan 48 opiskelijan vastauksista Mentimeter-kyselyn kysymykseen: ”Millaista on saavuttava ohjaus?”

Työpajojen päätteeksi pyrin käymään lyhyen yhteenveto- ja palautekeskustelun. Tässä yhteydessä näytin Mentimeter-kyselyn vastaukset, mikäli opiskelijat olivat ehtineet vastata siihen ja vastaaminen oli onnistunut (joissain työpajoissa ilmeni yllättäviä teknisiä haasteita), kyselin tunnelmat ja nostin esiin ainakin ”Mitä ohjaus OSAOssa olisi?” -tehtävän koonnin. Palautetta pyysin työpajatilanteessa yleensä vähintään pyytämällä opiskelijoita äänestämään peukulla: peukalo ylös, peukalo alas, tai peukalo keskelle. Osassa työpajoista harmillisesti palautteen saamisen kannalta mutta muutoin varsin ymmärrettävästi, opiskelijoiden ajatukset suuntautuivat jo koulupäivän päättymiseen tai lounaalle lähtöön, mutta muutamissa työpajoissa keskustelua syntyi spontaanisti. Soraääniä kuului niukasti ja vain joku-nen opiskelija kyseenalaisti näissä tilanteissa työpajan tarkoituksenmukaisuuden.

Ainoassa jatkotyöpaja, johon osallistuivat ensimmäiseen työpajaan osallistuneet opiskelijat non-stop -periaatteella sen mukaan, miten saivat oman opettajansa ohjauksessa loppuun muut opiskelutehtävänsä. Tässä työpajassa päätavoitteena oli täydentää ohjauspolkutehtävien aineistoa uraohjauksellisen henkilökoh- taistamisen prosessikuvauksen pohjalta. Non-stop -työskentelystä johtuen jatko- työpajan työskentely muodostui keskustelevaksi pienryhmätyöskentelyn sijaan. Jatkotyöpaja oli yksittäisenä toteutuksena tarpeellinen ja osoitti sen, että opiske- lijoiden oli helppo työskennellä tutun työpajavetäjän kanssa ennestään tutun ai- hepiirin parissa, mutta vähemmän strukturoidun työskentelyn myötä motivaation ylläpitäminen oli vaikeampaa kuin ensimmäisessä rakenteeltaan ja aikataulutuk- seltaan selkeämmässä ja dynaamisemmassa työpajassa.

Yhden työpajan jälkeen työpajassa mukana ollut opettaja oli pyytänyt opiskeli- joilta anonyymiä kirjallista palautetta työpajasta erikseen tähdentäen, että nega- tiivisenkin palautteen saa antaa rehellisesti: palaute oli kuitenkin yksinomaan po- siitivista. Minulle työpajan vetäjänä ja tutkimuksen tekijänä opiskelijapalaute ker- toi siitä, että opiskelijat ottavat vastaan tavanomaisesta poikkeavaa työskentelyä, kun se on heille hyvin perusteltu ja ohjeistettu ja heitä kunnioittavasti toteutettu.

4.5 Työpajoja täydentävä ja kommentoiva osallistaminen

Työpajatyöskentelyn lisäksi keräsin aineistoa opiskelijoilta muutamien otantaa laa- jentavin haastatteluin. Opetus- ja ohjaushenkilöstö pääsi myös kommentoimaan opiskelijoilta keräämääni aineistoa.

4.5.1 Aliedustettujen opiskelijaryhmien haastattelut

Myös opiskelijoiden osallistamisessa hyödynnettiin jo saatuja alustavia tuloksia. Learning cafe -työpajoissa edellisten työpajojen kokemukset ja jo saatu aineisto vaikuttivat mm. tehtävien ohjeistukseen, tehtävien priorisoitiin tilanteissa, joissa aikataulun ja/tai osallistujamäärän vuoksi oli perusteltua vähentää yksittäisen työ- pajan työskentelypisteiden määrää.

Erityisen tuen opiskelijoiden ja S2-opiskelijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa noudatettiin pääsääntöisesti Learning cafe-työpajojen runkoa hiukan enemmän ohjauspolkuun ja ohjaukseen ohjautuvuuteen sekä hitaasti edenneiden tai välillä katkenneiden opintojen näkökulmaan. Haastateluissa nousi esiin tutun ja saatavilla olevan ohjauskontaktin merkitys sekä päivittäin ohjauspajassa opiskelevan S2-opiskelijalle kuin pitkien keskeytysten myötä kuukausia opintojen parissa poissa olleelle opiskelijalle. Sen sijaan esimerkiksi S2-opiskelijoista joku kertoi käyttävänsä sähköpostia tarvitessaan ohjausta tai neuvoa, kun taas jollekulle toiselle ohjauskontakti kasvotusten ja puhumalla tuntui helpommalta.

4.5.2 Opetus- ja ohjaushenkilöstön kommentoiva työskentely

Huhti-toukokuussa opiskelijoiden työpajojen esittelin opiskelijoiden työpajojen aiheistoa OSAOn opinto-ohjaajien oporyhmässä ja erityisopettajien erityisen tuen ryhmässä (taulukko 1). Molemmat ryhmät kokoontuvat kuukauden tai kahden kuukauden välein ja toimivat merkittävänä verkostona niin käytäntöjen jakamisessa kuin ohjauksen ja tuen kehittämisessä.

Opot ja erityisopettajat työskentelivät samojen tehtävien parissa padlet-alustalla. Tämän opinnäytetyön aihetta käsiteltiin neljästä näkökulmasta:

1. ohjaustilanteet ja -tarpeet
2. ohjauspolku
3. ohjauksen plussat ja miinukset
4. puuttuvat näkökulmat

Tuplatimantin (kuva 6) vaiheeseen 6 sijoittuva työskentely oli kommentoivaa ja tarkentavaa. Molemmat asiantuntijaryhmät tunnistivat opiskelijoiden esiin nostamat ohjaustilanteet ja -tarpeet ja toivat esiin joitain opiskelijan opintojen etenemisen vaiheita, joissa ohjauksen ja tuen tarve tyypillisesti näyttäytyy: mm. työpaikkajaksot ja ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen ilmenevä oman koulutusalan sopivuuden kyseenalaistaminen ovat tällaisia. Opinto-ohjaajat ja erityisopettajat

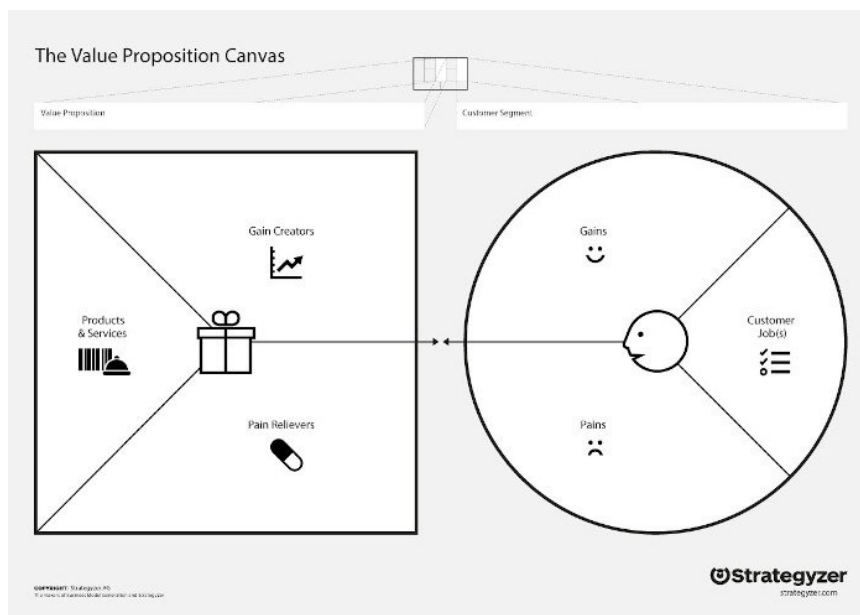
korostivat työskentelevänsä aidosti opiskelijan puolella, mutta tähdensivät kommentteissaan opiskelijan omaa vastuuta ohjaukseen sitoutumisessa: haasteelliseksi koettiin ilmiö, että opiskelija ei saavu varaamalleen ohjausajalle. Jotkin ”Ohjauksen plussat ja miinukset” -tehtävästä poimimani opiskelijoiden vastaukset herättivät voimakastakin ihmetystä, mutta pääosin yllätyksiä aineisto ei opoille ja erityisopettajille tarjonnut. Ohjauksen ja tuen tarpeiden sekä opiskeluvalmiuksien ja opiskelukuntoisuuden polarisoituminen nousi myös esiin työskenneltäessä.

Oporyhmän ja erityisen tuen ryhmän kommenttien ja täydennysten perusteella tarkensin opiskelijoiden osallistamisen tehtävänantoja ja pääsin aineiston kokoaamisessa syvemmälle. Kesä- ja elokuussa ohjauksen hankkeiden yhteistyönä opiskelijaryhmissä toimivat ohjaajat tutustuivat alustaviin ohjaustarpeisiin tarkastellen niitä omien havaintojensa pohjalta (Taulukko 1).

5 AINEISTON ANALYSOINTI

Learning cafe -työpajojen aineistona kertyi enimmäkseen tehtäväkohtaisia tarralappuja. Dokumentoin jokaisen työpajan jokaisen työskentelypisteen aineiston työpajan päätyttyä valokuvaamalla ja siirsin kuvien avulla tarralappujen vastaukset Miro-työskentelyalustalle virtuaalisiksi tarralapuiksi. Jatkotyöstössä lajittelin ja tarvittaessa kopioin virtuaalisia tarralappuja mm. ohjaustarpeen ja ohjausvälineen mukaan. Virtuaalinen työskentelyalusta osoittautui hyväksi ratkaisuksi: sen avulla oli nopea koota alustavia tuloksia ja säilyttää eri työvaiheet. Virtuaalisesta dokumentoinnista ja jatkotyöstöstä huolimatta säilytin kunkin työpajan aineistot mahdollista tarkistustarvetta varten.

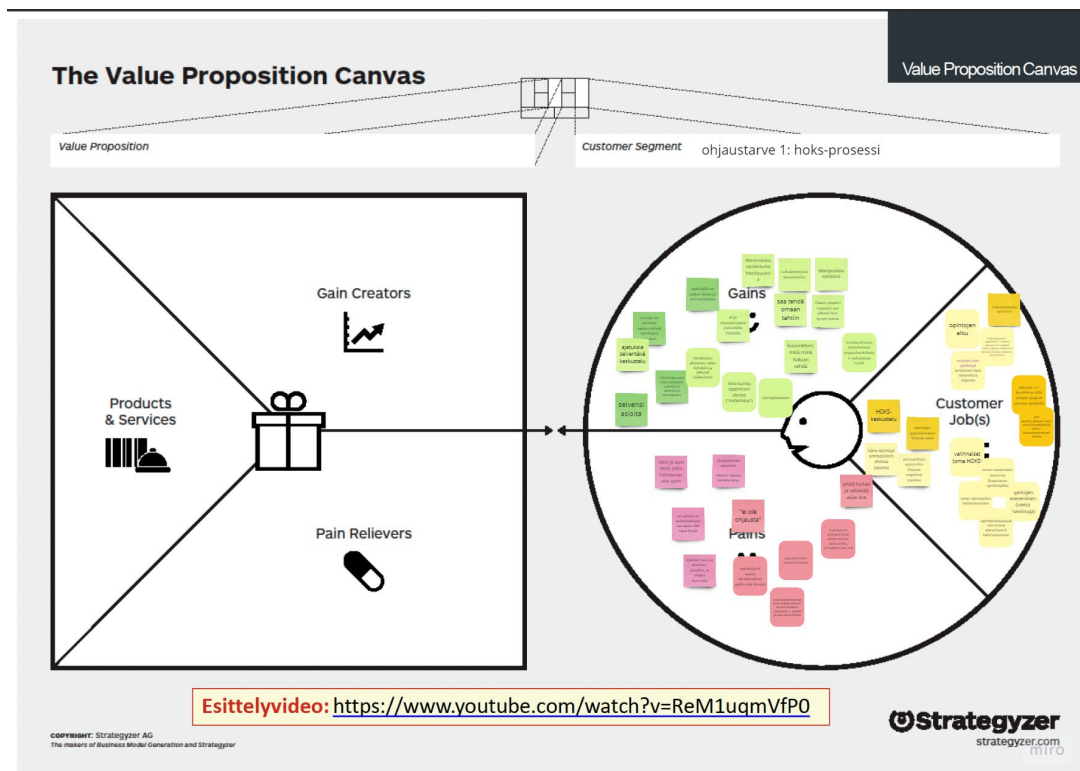
Ohjauksen plussat ja miinukset -tehtävän aineiston ja työpajoista keräämieni ohjaustilanteiden analysoinnin aloitin Value proposition -canvas -pohjaa (kuva 14) hyödyntämällä, kun takana oli kaksi työpajaa ja valmistelin kolmatta. Value proposition canvas on työkalu, jossa edetään oikealta vasemmalle, ympyrästä neliöön, ratkaistavan tarpeen ("customer job"), esimerkiksi kehitettävän palvelun, ja siitä saatujen hyvien ("gains") ja huonojen ("pains") asiakaskokemusten luokittelun kautta kohti ratkaisua.

KUVA 14: Value proposition canvas -työskentelypohja. (Startup geeks 2024.)

Aineiston ryhmittely lähti liikkeelle opiskelijoilta ”Ohjauksen plussat ja miinukset”- ja ”Ohjauspolku”-tehtävien yhteydessä keräämistäni ohjaustilanteista (kuva 15). Sijoitin ”Ohjauksen plussat ja miinukset” -työpajoista saamani aineiston value proposition canvasin avulla seuraavasti:

- ohjaustilanteet = *customer jobs*
- ”ohjauksen plussat” = *gains*
- ”ohjauksen miinukset” = *pains*
- ohjauksen onnistumista edistävät tekijät/muutokset = *gain creators / pain relievers*
- mahdolliset (olemassa olevat, uudet) ratkaisut = *products & services*

KUVA 15: Esimerkki opiskelijoiden työpajasta saadun aineiston ryhmittelystä Value proposition canvasin avulla. VPC:lle muotoutuu ohjaustarve 1: HOKS-prosessi.

Ohjaustilanteista nousi heti joitakin alustavia: HOKS-prosessi, opetustilanteet, terveydelliset asiat. Työpaikalla hankittavaan osaamiseen ja näyttöihin valmistautumiseen liittyvät tilanteet nousivat esiin työpajoista, joissa opiskelijoilla oli ensimmäinen työpaikkajakso tulossa. ”Ohjauksen plussat ja miinukset” -tehtävän aineisto oli monipuolista ja yleensä konteksti ilmeni suuntaa antavasti ohjauksen onnistumisten ja kehittämisen paikkojen taustalta ja ”plussat” ja ”miinukset” oli pääsääntöisesti helppo liittää tietyn teeman ohjaustarpeisiin. Opiskelijoiden vastauksissa oli kuitenkin hajontaa sikäli merkittävästi, että tulosten luotettavuuden kannalta oli perusteltua pitää tehtävä mukana kaikissa kevään uusille osallistujaryhmille järjestetyissä työpajoissa.

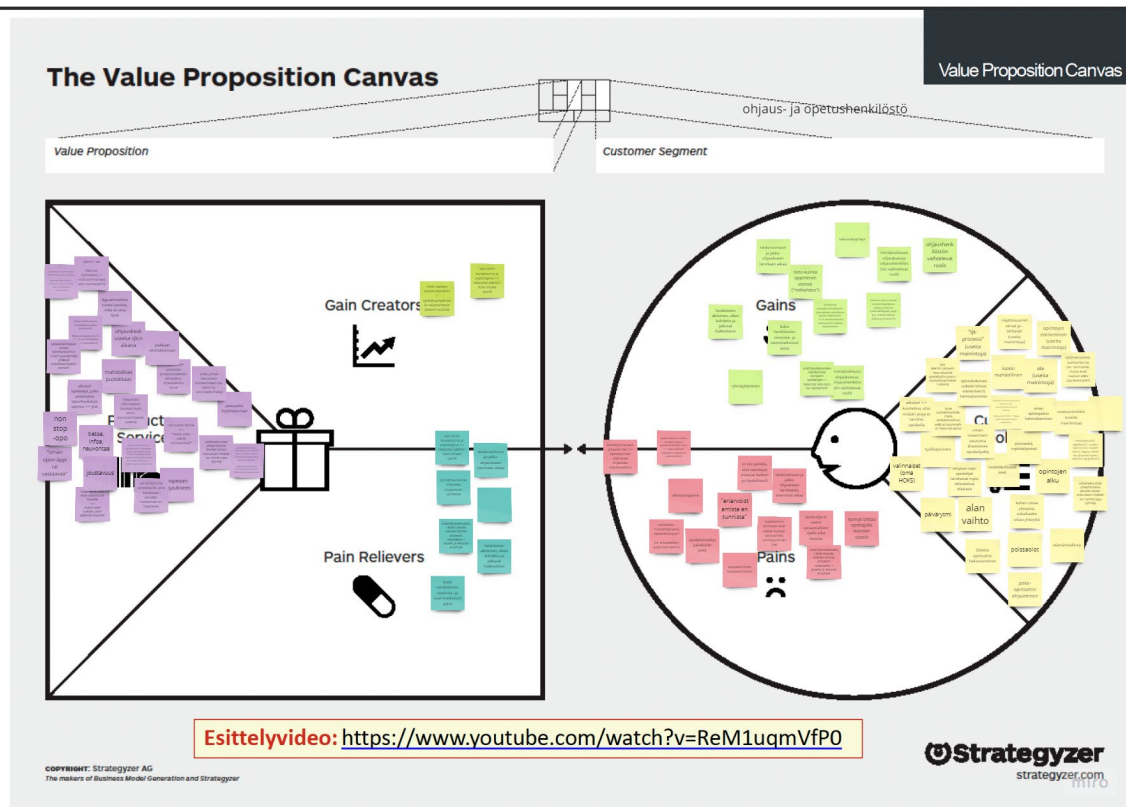
Ohjauksen ”plussiksi” opiskelijoiden vastauksissa nousivat erityisesti:

- monipuolisuus
- hyvä keskusteluyhteys
- hyvät opiskeluympäristöt ja -järjestelyt
- tuttu opo

”Miinuksissa” korostuivat:

- opetus- ja ohjaushenkilöstön ajanpuute
- tiedonkulun haasteet (opetus- ja ohjaushenkilöstön välillä sekä opetusjärjestelyihin liittyen)
- hidas pääsy opiskeluhoollon palveluihin
- ”kaikki pitää itse selvittää” - kokemus, että neuvoa tai ohjausta ei saa riittävän nopeasti tai se on ristiriitaista

Valittu menetelmä osoittautui niin toimivaksi, että analysoinnin edetessä ja tulosten täydentyessä sijoitin VPC-pohjaan myös muiden työpajatehtävien vastauksia soveltuvien osien sekä opetus- ja ohjaushenkilöstöltä ja opiskelijoiden haastatte-
luista saamaani aineistoa (kuva 16).

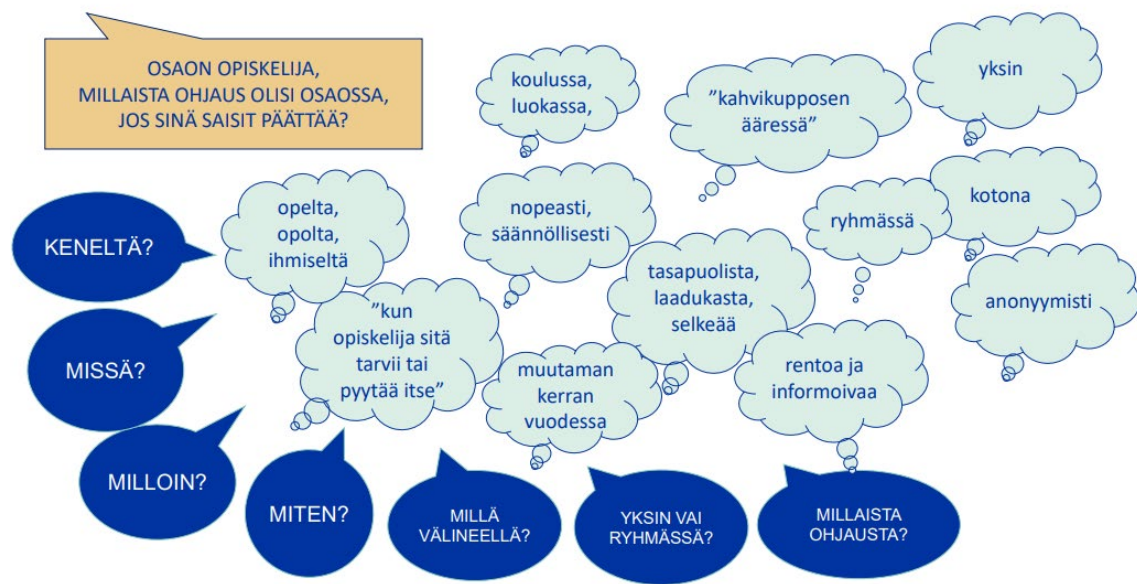
KUVA 16: Ohjaus- ja opetushenkilöstön kommentoiva työskentely tuotti ohjaustarpeiden ohella ratkaisuideoita (VPC:n vasen osio).

Tässä vaiheessa kävin OSAOn pedagogisista prosesseista vastaavien kanssa keskustelua uuden ohjauspolun ja opiskelijaprofiilien tarpeesta. VPC-ryhmittelyn myötä havaittiin ohjaustarpeiden muotoutuvan vastaamaan lähes täysin uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen visualisointia: ohjaustarpeet löytyivät prosessikuvauksen kontaktipisteistä. Tämän myötä vahvistui se, että ohjaustarpeen kartoituksen yhteydessä ei toivottu laadittavan uutta opiskelijan ohjauspolkua.

Millaista ohjaus OSAOssa olisi? -tehtävän aineiston ryhmittelyn lähtökohtana toimivat tehtävän apukysymykset. Opiskelijoiden työskentelyn tavoitteena ei ollut tuottaa ratkaisuehdotuksia. Ohjaustarpeiden kartoittamisen näkökulmasta tehtävän aineisto vahvisti käsitystä yksilöllisistä ohjaustarpeista.

OSAOn opiskelijat toivovat ohjauksen olevan laadukasta, tasapuolista, selkeää, rentoa ja informoivaa (kuva 17). Samat ohjauksen laatua kuvaavat ominaisuudet oli nähtävissä myös "Ohjauksen plussat ja miinukset" -tehtävän vastauksista. Sen

suhteen, toivotaanko ohjausta kasvotusten, anonymyminä vai ryhmässä tai etäyhteyksin, vaihtelua oli paljon. Havainto on linjassa muiden tämän ohjaustarpeiden kartoituksessa saatujen tulosten kanssa. Ohjaustarve ei tämän kartoitustyön perusteella vaikuta korreloivan esimerkiksi sen kanssa, onko opiskelija tullut opiskelemaan OSAOon suoraan peruskoulutusta vai hakeutunut reilusti aikuisena alanvaihtajana.

KUVA 17: Opiskelijat visioivat apukysymysten avulla unelmiensa ohjausta OSA-Ossa. Tähän kuvaan on koottu tehtävästä saatuja vastauksia ja osa apukysymyksistä.

Valittuani VPC:n aineiston analysoinnin päätyökaluksi purin myös työpajojen rakenteella edenneiden haastattelujen vastaukset ja peilasin opetus- ja ohjaushenkilöstön kevään kommenteivien työpajojen (taulukko 1) VPC-pohjaan.

6 TULOKSENA SEITSEMÄN OHJAUSTARVETTA

Syksyllä 2023 alustavat tulokset olivat esiteltävissä ja esittelinkin niitä useissa työryhmissä. Halusin kuitenkin vielä varmistaa, että tulokset olivat opiskelijoiden itsensä näkökulmasta ymmärrettävät ja uskottavat. Tämän toteutin yhden työpaikan sekä Forms-kyselyn (Liite 2) avulla (Taulukko 1). Palvelumuotoiluprosessin tuplatimantin (kuva 6) näkökulmasta osallistava työskentely oli tuottanut alustavan ratkaisun testattavaksi (Tuplatimantin vaihe 3). Kyselyä käsittelen tarkemmin luvussa 6.1. Saatuani vahvistuksen, että opiskelijoilta keräämäni aineiston pohjalta koostamani ohjaustarpeet olivat edelleen opiskelijoiden tunnistettavissa, ohjaustarpeen selvityksen tulokset olivat valmiiksi julkistettavaksi ja hyödynnettäväksi (taulukko 1).

Opiskelijoiden ohjaustarpeet olivat ryhmiteltävissä seitsemän otsikon alle:

- Ohjaustarve 1: HOKS-prosessi
- Ohjaustarve 2: Työelämässä oppiminen ja näyttö
- Ohjaustarve 3: Uraohjaus (ohjaus opintojen loppuvaiheessa, jatko-ohjaus)
- Ohjaustarve 4: Opiskeluhuollon palveluihin ohjautuminen
- Ohjaustarve 5: "Mitä, missä, milloin?" (työjärjestysepäselvyydet, "Keneltä kysyisin?")
- Ohjaustarve 6: Opiskelijan etuudet (opintotoimisto, Kela-asiat jne)
- Ohjaustarve 7: Oppimissisältöihin ja opetustilanteisiin liittyvät ohjaustarpeet

Osa ohjaustarpeista on osittain päällekkäisiä (1 ja 3, 5 ja 6). Ohjauksen kohdentamisen näkökulmasta lähekkäiset ohjaustarpeet kuitenkin eroavat toisistaan: ohjaustarpeen 1 ja 3 eroavat toisistaan näkökulman ja opiskelijan opintojen vaiheen osalta (ohjaustarve 1 opintojen eteneminen, ohjaustarve 2 opintojen päättövaihe ja valmistumisen jälkeiseen aikaan liittyvät pohdinnat), kun taas ohjaustarpeissa 5 ja 6 erottavana tekijänä on ohjausta antava taho (5: opetushenkilöstö, 6 opintotoimisto, molemmissa myös tiedon äärelle ohjaamisen ulottuvuus).

6.1 Tulosten varmistaminen opiskelijoiden kanssa

Syksyn ainoassa työpajassa testasin tulosten varmistamiseksi laatimani Forms-kyselyn (Liite 2) toimivuuden ja kysymysten ymmärrettävyyden ennen kuin jaoin kyselyä OSAOn opiskelijoiden parissa työskennelleiden ohjaajien kautta. Työpajassa opiskelijat vastasivat kyselyyn työpajan aikana ja heillä oli mahdollisuus pyytää tarkennusta epäselviin kysymyksiin vastaamisensa aikana. Kyselystä ja ohjaustarpeiden nimeämisestä keskusteltiin työpajassa ohjatusti niin, että opettaja oli opiskelijoiden kanssa samassa luokkatilassa ja minä työpajan vetäjänä etäyhteyden päässä teamsin välityksellä. Koska testivastaajat vaikuttivat ymmärtävän kyselyn kysymyksen ja tunnistavan nimeämäni ohjaustarpeet kaipaamatta lisätietoa tai tarkennusta ohjeistukseen, jaoin kyselyn vastattavaksi muutamille opiskelijaryhmille paja- ja asuntolaohjaajien kautta.

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 28 opiskelijaa. Muotoilin kysymykset Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen tavoitteiden (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022) perusteella, mutta vastaukset ovat tarkasteltavissa myös tämän opinnäytetyön rajauksen näkökulmasta. Sekä työpajassa että kyselyssä työstiin myös tämän opinnäytetyön rajauksen ulkopuolisia hankesisältöjä.

Liitteen 2 kyselyssä kysyin opiskelijoiden mielipidettä ohjaustarpeen muutoksesta (kysymys 3 ja vapaaehtoinen lisäkysymys 4), ohjauksen laadusta OSAOssa (kysymykset 5, 6 ja 10), digiohjauksen kohdentumisesta (kysymys 7: kohdentamisvaihtoehtoina alustavat seitsemän ohjaustarvetta) ja käytöstä (kysymys 8 ja vapaaehtoinen kysymys 9).

Kysymykset 1 ja 2 kartoittivat vastaajien suorittamaa tutkintoa (ensimmäinen perustutkinto, perustutkinto aiemman perustutkinnon jälkeen, ammatti- tai erikoisammattitutkinto) ja opintojen vaihetta. Vastaajista puolet, 14 opiskelijaa, opiskeli ensimmäistä vuottaan, 12 toista vuottaan ja yksittäiset opiskelijat kolmatta tai vähintään viidettä vuottaan. Ensimmäistä perustutkintoaan ilmoitti opiskelevansa lähes kaikki vastaajista, 25 opiskelijaa, loput kolme kertoivat suorittavansa ammatti- tai erikoisammattitutkintoa.

Kysymyksessä 7 (kuva 18) vastaajien tehtävänä oli asettaa seitsemän alustavaa ohjaustarvetta järjestykseen alkaen siitä, mihin ohjaustarpeeseen vastaajan mielestä ohjausbotti olisi sopivin.

Lue ja vastaa ohjeen mukaan:

Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen selvityksen perusteella opiskelijoilla on ohjaustarpeita, joihin olisi hyvä kiinnittää huomiota.

Ohjaus OSAOssa on opiskelijoiden mielestä pääsääntöisin laadukasta ja ohjausta saa jo nyt monin eri tavoin.

Jos OSAOssa olisi käytössä ohjausbotti, mihin ohjaustarpeisiin se mielestäsi voisi sopia parhaiten?

Aseta seuraavat 7 ohjaustarvetta järjestykseen alkaen ohjaustarpeesta, johon ohjausbotti mielestäsi parhaiten sopisi.

KUVA 18: Opiskelijoille (n=28) suunnatun Forms-kyselyn tuloksista, kysymys 7.

Vastausten yhteenvedossa ohjaustarpeet asettuivat järjestykseen, joka vastasi opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemystä ja omia johtopäätöksiäni. Jo työpajojen aineistosta nousi esiin se, että työpaikalla oppiminen ja näyttöihin valmistautuminen mietityttivät myös sellaisia opiskelijoita, jotka eivät muuten kokeneet tarvitse- vansa ohjausta eikä ollutkaan yllätys, että se tässä nousi ensimmäiseksi. Toiseksi

opiskelijoiden vastauksista noussut opintojen loppuvaiheeseen sijoittuva uraohjaus sekä kolmanneksi suosituin opetusjärjestelyjä, esim. työjärjestysasioita, koskeva ohjaustarve olivat ennestään tiedossa olevia ohjauksen kehittämiskohteita. Ohjaustarpeiden saamat äänet jakautuivat hyvin tasaisesti, mikä tukee havaintoa, että ohjauspolulla ei vaikuta olevan selkeitä aukkopaikkoja, sekä vahvistaa opiskelijoiden yksilöllisen opinnoissa etenemisen merkitystä.

Forms-kyselyn tulokset eivät suoraan vastaa ohjaustarpeisiin vastaamisen tarpeeseen tai kerro mahdollisista ohjauspolun aukoista, mutta ne tukevat sekä ohjaustarpeen selvityksen aikana muodostunutta kuvaa että ohjaus- ja opetushenkilöstön ja ohjauksen prosessia kehittäneiden aiempaa näkemystä. Huomionarvoista on myös, että kyselyssä ohjaustarve 1: HOKS-prosessi jää näissä vastauksissa toiseksi viimeiseksi, minkä voinee tulkita vahvistavan sitä, että uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessissa määritelty ohjaus tavoittaa opiskelijat.

6.2 Ohjaustarpeiden sijoittaminen ohjauspolkuun

Verrattaessa ohjaustarpeita OSAOn uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvaan havaittiin, että kullekin ohjaustarpeelle löytyi luontevasti paikkansa (kuva 19). Tässä vaiheessa Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen näkökulmasta lisättiin näkyviin kahdeksanneksi ohjaustarpeeksi ns. ”laaja kohdentamus” eli kohdentumaton, täsmentymätön ja opintojen vaiheeseen sitoutumaton ohjaustarve. Kyseessä on useimmiten ohjauksen ensikontaktin tarve ja on hyvä tiedostaa myös tämän tutkimuksen tulosten yhteydessä.

Ohjaustarpeet sijoitettuna OSAOn uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvaan

Ohjaustarve 1: HOKS-prosessi

Ohjaustarve 2: Työelämässä oppiminen ja näyttö

Ohjaustarve 3: Uraohjaus (ohjaus opintojen loppuvaiheessa, jatko-ohjaus)

Ohjaustarve 4: Opiskeluhuollon palveluihin ohjautuminen

Ohjaustarve 5: Mitä, missä, milloin?

Ohjaustarve 6: Opiskelijan etuudet

Ohjaustarve 7: Oppimissisällöt tai opetustilanteisiin liittyvät ohjaustarpeet

Ohjaustarve 8: Laaja kohdennus

KUVA 19: Ohjaustarpeet sijoitettuna OSAOn uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessikuvaan.

Olemassa olevan ohjauspolun toimivuuden näkökulmasta ohjaustarpeiden kartoitus toi varmuuden siitä, että opiskelijoiden ohjaustarpeet on havaittu OSAOssa tarvelähtöisesti. Tulosten perusteella opiskelijälähtöisyys on ohjauksen toteuttamista suunniteltaessa osattu huomioida eli palvelumuotoilutermein vahvistaa asiakasymmärryksen todenmukaisuutta.

Ohjaustarpeiden kartoitus ei tuonut esiin täyttymättömiä ohjaustarpeita eli aukkoja ohjauspolulla, mitä osaltaan vahvistivat opiskelijoilta Forms-kyselyllä (Liite 2) kerätyt vastaukset. Tehdyn kartoituksen perusteella opiskelijoiden ohjauspolut ovat yksilölliset eikä ohjaustarpeita ole mielekästä pelkistää ennakoida esimerkiksi sen perusteella, miltä opiskelijan kokonaistilanne vaikuttaa opintojen alussa. Eniten tukea ja ohjausta tarvitsevat pääsääntöisesti saadaan nivelvaiheessa tai opintojen alkuvaiheessa tiiviimmän ohjauksen piiriin. Palvelumuotoiluprosessin näkökulmasta olikin perusteltua jättää uusi ohjauspolku kuvaamatta ja opiskelija-profiilit luomatta tässä selvitystyössä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TULOSTEN HYÖDYNTÄMINEN

Luvun 2 alussa muotoilin tämän tutkimuksen päätavoitteen kahdeksi tutkimuskysymykseksi:

1. Millaisia ohjaustarpeita OSAOn opiskelijat tunnistavat?
2. Onko opiskelijoiden ohjauspolulla aukkoja?

Tavoitteena oli saada näkyviin eri aloilla eri vaiheissa opintojaan opiskelevien Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden oma näkemys ohjauksesta OSA-Ossa. Lisäksi nimesin tavoitteiksi asiakasymmärryksen vahvistamisen, ohjaus- ja opetushenkilöstön opiskelijälähtöisyyšnäkemyksen vertaamisen opiskelijoiden omaan näkemykseen. Tavoitteena oli myös tuottaa esimerkki opiskelijoita osallistavasta pedagogisesta kehittämisestä hyödynnettäväksi jatkossa.

Tarkastelen tuloksia ja opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoitusta seuraavaksi suhteessa tavoitteisiin ja luon katseen tulevaan esitellen tämän opinnäytetyön hyödyntämismahdollisuuksia ja palvelumuotoilun soveltuvuutta pedagogiseen kehittämiseen.

7.1 Tulokset suhteessa asetettuihin tavoitteisiin

Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen tavoitteiden myötä tavoitteena oli osallistaa eri vaiheissa opintojaan opiskelevia, eri-ikäisiä, eritaustaisia ja eri koulutusaloilla opiskelevia opiskelijoita. Määrälliset tavoitteet saavutettiin ja ohjaustarpeen kartoitukseen osallistui eri vaiheissa peräti yli sata opiskelijaa. Heterogeenisen opiskelijaotannan osalta tavoitteen saavuttaminen osoittautui haasteellisemmaksi. Työpajoja järjestettiin kaikkiaan seitsemälle eri opiskelijaryhmälle, yhdelle ryhmälle kaksi työpajaa. Työpajoja järjestettiin neljällä eri koulutusosalalla neljässä OSAOn kahdeksasta yksiköstä, ja Forms-kyselyn kautta mukaan tuli viides yksikkö. Vain yhdessä työpajassa kaikki osallistujat olivat hakeutuneet opiskelemaan OSAOon jatkuvan haun kautta ja olivat aikuisia, joista useimmilla oli aiem-

pia suoritettuja tutkintokoulutuksia. Muihin työpajoihin osallistuneista opiskelijoista lähes kaikki olivat tulleet opiskelemaan OSAOon yhteishaun kautta joko ensimmäistä ammatillista perustutkintoaan tai tutkintokoulutukseen valmentavaa nivelvaiheen Tuva-koulutusta suoraan peruskoulusta. Näistä työpajoista neljässä opiskelijat opiskelivat ensimmäistä vuottaan ja heillä oli toisen asteen opintoja takanaan vajaa puoli vuotta. Ammatillisen koulutuksen työvaltaisuus haastaa opiskelijoiden saavuttamisen siinä vaiheessa, kun yhteisten tutkinnon osien opintojen (yto) suorittamisesta oppilaitosympäristössä siirrytään opiskelemaan työpaikoille. Haastattelujen kautta mukana tuloksissa on myös suomea toisena kielinä opiskelevien opiskelijoiden näkemys ja kokemuksia opiskelijoilta, joiden opinnot ovat pitkittyneet.

Ohjaus- ja opetushenkilöstön rooli korostuu tämän tutkimuksen valossa edelleenkin ns. aliedustettujen opiskelijaryhmien tarpeiden huomioinnissa. Heidän kauttaan vahvistui myös se, että enemmän tukea tai ohjausta eri syistä tarvitsevilla opiskelijoilla onkin usein tiivis ohjauskontakti, jonka myötä heidän ohjaustarpeensa tulevat vastatuiksi. Tämän tutkimuksen perusteella opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemys vastaa varsin hyvin opiskelijoiden omaa näkemystä ohjaustarpeista ja ohjauksesta. Opetus- ja ohjaushenkilöstöltä saatiin tärkeitä tarkennuksia ja huomioita mm. tukea tarvitsevien opiskelijoiden tarpeista ja opintojen vaiheiden mukaan toistuvista ohjaustarpeista, jotka opiskelijoiden näkökulmasta näyttäytyvät subjektiivisempina ja yksilöllisempinä kuin pitkään ohjaustyötä tehneiden ja toistuviin ilmiöihin huomion kiinnittäneiden näkökulmasta. Onkin tärkeä kuulla opiskelijälähtöisyyttä tavoiteltaessa sekä opiskelijoita että ohjauksen ammattilaisia.

Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen näkökulma entistä saavuttavammasta ja saavutettavammasta ohjauksesta on silti edelleen ajankohtainen: tämänkään ohjaustarpeiden kartoituksen tuloksissa ei kuulu niiden opiskelijoiden ääni, jotka syystä tai toisesta eivät osallistu opetukseen, mikä ei tutkimuseettisestikään ole ongelmatonta. Tämän kartoituksen tulokset kuitenkin vahvistavat tietoa siitä, että pääsääntöisesti ohjaus tavoittaa, opiskelijat kokevat saavansa laadukasta ohjausta yksilöllisiin ohjaustarpeisiinsa. Vaikka tämän kartoituksen perusteella OSAOn opiskelijat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen, aineistosta on nähtävissä ohjauksen henkilöityminen ja opiskelijoiden huoli, että

opinto-ohjaajalla tai opettajalla ei ole aikaa vastata ohjaustarpeeseen (Askinen 2023b). Ohjauspolkujen yksilöllisyys ja opiskelijoiden opiskeluvalmiuksien ja opiskeluhyvinvointiin vaikuttavien haasteiden polarisoituminen ei näkynyt merkittävästi tämän tutkimuksen tuloksissa, mikä ei tarkoita, etteikö opiskelijoiden ohjauksessa olisi kehitettävää ja täydennettävää. Yksilöllisiin tarpeisiin ja vaihtuviin oppimisympäristöihin haetaan ratkaisuja mm. aikaan ja paikkaan sitomattomia ohjauksen toimintamalleja kehittämällä.

7.2 Tulosten ja valitun tutkimusmenetelmän hyödyntäminen

Alustavia tuloksia esiteltiin eri vaiheissa myös OSAOn pedagogiselle johdolle ja niistä keskusteltiin pedagogisista prosesseista vastaavien kanssa ja Kohti saavutettavaa digiohjausta -hankkeen tulosten raportoinnin (Askinen 2023a) myötä opiskelijoiden ohjaustarpeiden kartoituksen tulokset on jalkautettu hyödynnettäväksi OSAOn pedagogista kehittämistä. Kohti saavutettavaa digiohjausta -hankkeessa ohjaustarpeista johdettiin suositus ohjausbotin käyttöön ohjaustarpeittain (kuva 20).

Opiskelijoiden ohjaustarpeet → Digiohjauksen kohdennusehdotukset

kohdennusvaihtoehto		jatkosuositus
Ohjaustarve 1	HOKS-prosessi	Ohjausbotin kohdennus,
Ohjaustarve 2	Työelämässä oppiminen ja näyttö	Ohjausbotin kohdennus
Ohjaustarve 3	Uraohjaus (ohjaus opintojen loppuvaiheessa, jatko -ohjaus)	Ohjausbotin kohdennus
Ohjaustarve 4	Opiskeluhoollon palveluihin ohjautuminen	Ohjausbotin kohdennus
Ohjaustarve 5	"Mitä, missä, milloin?" (työjärjestysepäselvyydet, "keneltä kysyisin?")	Huomioidaan tarvittaessa ohjausbotin päätöksessä (→ kohdennusvaihtoehto 8) tai muussa tiedonkulun/perehdytyksen kehittämisessä
Ohjaustarve 6	Opiskelijan etuudet (opintotoimisto, Kela -asiat jne)	
Ohjaustarve 7	Oppimissisältöihin/opetustilanteisiin liittyvät ohjaustarpeet.	Jää ohjausbotin kohdennuksen ulkopuolelle.
Lisäys ohjaustarpeisiin: kohdennusvaihtoehto 8	Lisäys ohjaustarpeisiin: Laaja kohdennus, ns. yleisbotti: "Jokin asia mietityttää, mutten tiedä, keneltä kysyä."	Ohjausbotin kohdennus (huomioiden kaikki ohjaustarpeet)

KUVA 20: Ehdotus digiohjauksen kohdentamiseksi ohjaustarpeittain. Diakuva Kohti saavutettavaa digiohjausta -hankkeen tulosten koonnista. (Askinen 2023a.)

Ohjaustarpeiden kartoittaminen ja mahdollisten ohjauspolun aukkopaikkojen havaitsemisen ensisijainen jatkokehityskohde digiohjauksen kehittäminen OSA-Ossa. Opinnäytetyö toimii myös case-esimerkkinä opiskelijoita osallistavasta palvelumuotoiluprosessista ja valitut työskentelymenetelmiä on mahdollista hyödyntää erilaisissa erilaajuisissa osallistavan kehittämisen kohteissa. Tämän tutkimuksen tulokset ovatkin hyödynnettävissä pedagogisessa kehittämisessä niin Koulutuskuntayhtymä OSAOssa kuin ammatillisessa koulutuksessa ja muilla koulutusasteilla ja formaalin koulutusjärjestelmän ulkopuolella.

Tämä tutkimus osoittaa, että palvelumuotoilu vaiheittain etenevänä keskusteltavana prosessina sopii hyvin oppilaitosympäristössä tapahtuvaan osallistavaan kehittämiseen. Eri vaiheiden visualisointi konkretisoi tavoitteita ja prosessin vaiheita, jolloin prosessin edetessä on helppo ottaa mukaan uusia toimijoita ja Learning cafe -työpajojen työskentelytavan kuvaus tarjoaa yhden esimerkin hyödynnettäväksi pienimuotoisemmassakin osallistamisessa. Koulutuksen kehittäminen etenee jatkuvassa muutoksessa, jatkuvissa tuplatimanteissa, jotka syöttävät tuloksia seuraaviin toimintaympäristön kehittämistarpeisiin.

Opiskelijoille osallistava kehittäminen tarjoaa arvokkaan mahdollisuuden tulla kuulluksi, vahvistaa opiskelijan toimijuutta ja uskoakseni voi parhaimmillaan tukea opintoihin kiinnittymistä. Osallistavien työpajojen yhteydessä ja keskusteluissa OSAOn pedagogisista prosesseista vastaavien henkilöiden kanssa, nousi esiin kysymys, olisiko opiskelijoita syytä ottaa mukaan näinkin keskeisten pedagogista toimintaa ohjaavien ohjeistusten ja mallien laatimiseen tai olisiko opiskelijoille laadittava yksinkertaistettu uraohjauksellisen henkilökohtaistamisen prosessin kuvaus: opiskelijan polku. Tähän palvelumuotoiluprosessiin opiskelijoista suurin osa osallistui kertaalleen ja kokemus kehittämiseen osallistumisesta saattoi jäädä irralliseksi. Kannustankin osallistamaan opiskelijoita palvelumuotoilliseen kehittämiseen myös pitkäkestoisemmin.

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville Koulutuskuntayhtymä OSAOn opiskelijoiden ohjaustarpeet heidän itsensä kertomana. Tulokseksi syntyi seitsemän ohjaustarpeen kokonaisuus.

Ohjaustarpeen kartoitus sisältyi Kohti saavuttavaa digiohjausta -esiselvityshankkeeseen, jonka valmistelussa olin ollut mukana ja jonka toteutuksesta projektipäällikkönä vastasin. Hanke tarjosi harvinaislaatuisten mahdollisuuden panostaa opiskelijoiden kohtaamiseen ja heidän osallistamiseensa kehitettäessä heille keskeistä palvelua. Ammatillisen koulutuksen yksilöllisillä opintopoluilla ohjauksen palvelukokonaisuus varmistaa sen, että opiskelija voi kartuttaa osaamistaan ja kasvaa ammattilaiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi omasta elämäntilanteestaan käsin.

Keräsin aineiston tähän tutkimukseen Koulutuskuntayhtymä OSAOlta hakemani tutkimusluvan turvin, mutta hankkeen päätyttyä opinnäytetyö edistyi omasta kokonaistilanteestani käsin. Kohti saavutettavaa digiohjausta -hanke määritteli ohjaustarpeen kartoituksen laajuuden ja aikataulun. Hanke päättyi lokakuun 2023 lopussa. Ohjaustarpeiden kartoitukseen osallistui reilusti toistasataa opiskelijaa ja kymmeniä ohjauksen ja opettamisen ammattilaista. Osallistaminen tapahtui työryhmien ja oppituntien puitteissa, osana osallistujien työtä ja opintoja, mutta vapaaehtoisesti, mistä olisi saattanut seurata tutkimuseettinen ristiriita. Suunnittelin työskentelytavat niin, että jokaisen osallistuneen henkilöys pysyy turvassa eivätkä aineiston tiedot ole yhdistettävissä henkilöön. Opinnäytetyöni kaikissa vaiheissa noudatin tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjetta (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019.) Työskentelyn aluksi kerroin niin hankkeen kuin opinnäytetyön kontekstista anonyymisuuden varmistavista käytännöistä aineiston käsittelyssä (Liite 1, dia 4). Ohjausnäkömyksen kartoituksen osallistavaan työskentelyyn osallistui alaikäisiä, mutta kaikki osallistujat olivat vähintään 15 vuotta täyttäneitä.

Minulle itselleni opiskelijoiden ohjaustarpeen kartoitus tarjosi mahdollisuuden sitoa yhteen asiantuntijuuttani koko urani ajalta ja tämän opinnäytetyön kautta

tuoda sitä näkyväksi. Olen tehnyt urani opetuksen, erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen kehittämisen tehtävissä muotoilijataustaisena. Palvelumuotoilu pedagogisen kehittämisen välineenä oli itselleni luonteva ammatillinen aluevaltaus. Opinnäytetyö tarjosi tuttuun, jo kerran hanketuloksiksi paketoituun, prosessiin tutkimuksellisen näkökulman.

Tämä opinnäytetyö on esimerkki siitä, kuinka palvelumuotoilu soveltuu opiskelijalähtöiseen pedagogiseen kehittämiseen. Ammatillinen koulutus on jatkuvassa muutoksessa ja viittaa itsekin tässä työssä viime vuosien suuriin murrosvaiheisiin: ammatillisen koulutuksen reformiin, koronavuosiin ja oppivelvollisuuden laajentumiseen. Tätä kirjoittaessani ammatillinen koulutus on taas uuden murroksen edessä. Opinnäytetyötäni viimeistellessäni aloin nähdä ammattikoulutuksen palvelumuotoilun tuplatimanttina: Jokainen murros tuo tarpeen löytää uusia ratkaisuja, ja muutoksissa kestävimmit ratkaisut syntyvät iteratiivisesti ideoimalla ennestään hyvien käytäntöjen pohjalta vielä parempia toimintamalleja yhteistyössä eri toimijoiden kesken ja kuulemalla myös palvelunkäyttäjän, opiskelijan, äänen.

LÄHTEET

Ahtola, Hanna 2021. Palvelumuotoiluprosessi ja sen vaiheet. Hakupäivä 2.6.2024. <https://www.arter.fi/palvelumuotoiluprosessi-ja-sen-vaiheet/>

Askinen, Noora 2023a. Kohti saavuttavaa digiohjausta -hanke selvitti OSAOn reunaehdot opiskelijälähöiselle digiohjaukselle. Hanketulosten julkinen koonti Koulutuskuntayhtymä OSAOn verkkosivuilla. Hakupäivä 28.5.2024. https://www.osao.fi/wp-content/uploads/2023/11/kohti-saavuttavaa-digioh-jausta_hanke_tulosten-koonti.pdf

Askinen, Noora 2023b. Laadukasta digiohjausta kehittämässä. OSAO-blogi. Hakupäivä 28.5.2024. <https://www.osao.fi/laadukasta-digiohjausta-kehittamassa/>

British Design Council. The Double Diamond. Hakupäivä 28.5.2024. <https://www.designcouncil.org.uk/our-resources/the-double-diamond/>

Innokylä. Työkalut. Hakupäivä 28.5.2024. [Työkalut | Innokylä \(innokyla.fi\)](https://www.innokyla.fi/tyokalut)

Jauhola, Laura, Kortelainen, Jeremias 2018. Osallisena opinnoissa. Tutkimus oppijoiden osallisuuden vahvistamisesta ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2018:7. Hakupäivä 2.6.2024. <https://www.oph.fi/fi/ti-lastot-ja-julkaisut/julkaisut/osallisena-opinnoissa-tutkimus-oppijoiden-osallisuuden>

Koivisto, Mikko. 2011. Palvelumuotoilun peruskäsitteet. Teoksessa Palvelumuotoilu – uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen (toim. Satu Miettinen.), 42-59. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy.

OSAO. Opiskelijakuntatoiminta. Hakupäivä 2.6.2024. [Opiskelijakuntatoiminta ja opiskelijakuntien edustajisto | OSAO](#)

OSAO Intra. Uraohjauksellinen henkilökohtaistaminen. Opiskelijan HOKS-prosessin visualisoitu malli. Hakupäivä 28.5.2024. Vaatii käyttöoikeuden.

Miettinen, Satu 2011. Palvelumuotoilu – yhteissuunnittelua, empatiaa ja osallistumista (toim. Satu Miettinen.), 21-41. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy.

Mikkonen, Sara 2021. Opiskelijälähtöinen ohjauksen kehittäminen ammatillisessa koulutuksessa. Hakupäivä 2.6.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052611338>

OAJ 2022. Ammatillisen koulutuksen ilmapuntari. OAJ:n jäsenkysely 2022. Hakupäivä 2.6.2024. https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2022/oaj_ammattillisen_koulutuksen_kysely_final.pdf

Onnismaa, Jussi 2021. Aikaa huomiota ja kunnioitusta. Gaudeamus. Hakupäivä 2.6.2024. Ellibs Library. Vaatii käyttöoikeuden.

Opetushallitus 2021. Oppivelvollisuuden laajentaminen. Hakupäivä 28.5.2024. <https://www.oph.fi/fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

Opetushallitus 2023. Hyvän ohjauksen kriteerit. Hakupäivä 28.5.2024. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Hyv%C3%A4n%20ohjauksen%20kriteerit_0.pdf

Opetushallitus 2024. Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalaute. Hakupäivä 2.6.2024. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillisen-koulutuksen-opiskelijapalaute>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Ammatillisen koulutuksen reformi uudistaa koulutuksen vastaamaan opiskelijoiden ja työelämän tarpeita. Hakupäivä 28.5.2024. <https://okm.fi/-/ammattillisen-koulutuksen-reformi-uudistaa-koulutuksen-vastaamaan-opiskelijoiden-ja-tyoelaman-tarpeita>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022. HOKS, tarkoitus, sisältö, hyöty. Hakupäivä 2.6.2024. [eHOKS-raportointi ja jatkotoimet \(oph.fi\)](https://www.oph.fi/fi/hoks-raportointi-ja-jatkotoimet)

Palvelumuotoilu Palo 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Hakupäivä 2.6.2024. [Palvelumuotoilun prosessimalli | Palvelumuotoilu Palo](https://www.palo.fi/palvelumuotoilu/prosessimalli)

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2022. Kohti saavutettavaa digiohjausta. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. Hakupäivä 28.5.2024. <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S22874>

Startup geeks 2024. Value proposition canvas. Hakupäivä 4.6.2024.
<https://www.startupgeeks.it/wp-content/uploads/2020/03/value-proposition-canvas.jpg>

Startup geeks 2024. Value proposition canvas. Hakupäivä 4.6.2024.
<https://www.startupgeeks.it/wp-content/uploads/2020/03/value-proposition-canvas.jpg>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Hakupäivä 4.6.2024. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tuulaniemi, Juha 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum.

Kettunen, Jaana, Ruusuvirta-Uuksulainen, Outi, Rautopuro, Juhani, Vuorinen, Raimo, Piirilä, Eelis. 2023. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjauksen määrällinen saatavuus ja riittävyys. *Raportteja ja työpapereita*.1. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos. Hakupäivä 28.5.2024. [URN: ISBN:978-951-39-9478-5](https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9478-5)

Winnova 2017. OLO-hankkeella laatua ohjaukseen. Hakupäivä 28.5.2024.
<https://www.winnova.fi/kehittaminen/oppiminen-opetus-ja-ohjaus/olo/>

LIITTEET

Liite 1: Learning cafe -työpajojen alustus ja tehtävät

Liite 2: Forms-kysely opiskelijoille ohjaustarpeen kartoitusprosessin lopussa

Kohti saavutettavaa digiohjausta –hanke

Learning cafe –työpaja, kevät 2023
Työpajan kulku ja tehtävät, koonti

OSAO

1

Työpajan eteneminen

klo 8.30-8.50

- ESITTÄYTYMINEN, AIHEEN ESITTELY, FILIKSET

klo 8.50-9.40

- OHJEET TYÖSKENTELYN JA JAKAUTUMISEN RYHMIIN
- TYÖSKENTELÄ RYHMISSÄ

klo 9.40-10

- MITÄ SAIMME AIKAAN? MITÄ SEURAAVAKSI? PALAUTETTA JA FILIKSET.

OSAO

2

MIKSI?

Kohti saavutettavaa digiohjausta –hanke kehittää opiskelijoiden ohjausta OSAOssa.

Kohti saavutettavaa digiohjausta –hankkeen työpajoissa selvitetään opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta. Työpajoja järjestetään kevään 2023 aikana OSAn eri yksiköissä, eri aloilla, eri tavoilla, eri vaiheissa oleville opiskelijoille

Kertomalla, mitä sinä opiskelijana ajattelet ohjauksesta OSAOssa, voit vaikuttaa siihen, millaista ohjausta OSAOssa voi tulevana opiskeluvuosi olla.

OPISKELUJAN ÄÄNI KUULUVIINI!

OSAO

3

OSALLISTUJEN HENKILÖTIETOJEN ja TYÖPAJOISTA SAADUN TIEDON KÄSITTELY

Työpajoista saatua tietoa käytetään ensisijaisesti ohjauksen kehittämiseen OSAOssa.

OSAO saa Kohti saavutettavaa digiohjausta –hankkeen rahoituksen Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kautta Euroopan sosiaalirahastosta. Rahoitusta vastaan hanke sitoutuu tekemään hankesuunnitelmissa luvutut asiat ja raporttoimaan hankkeen toiminnasta ja tuloksista sekä hankkeen järjestämiin tapahtumiin osallistuvista henkilöistä. Siksi ajatus pyydetään täyttämään henkilötietolomakkeet (aloitus- ja lopetuslomake). Ainoastaan projektipäällikkö voi nähdä koko lomakkeen tiedot ja lomakkeiden turvallisesta säilytyksestä on tiukat määräykset. Tietoja käsitellään ja raportoidaan niin, ettei kukaan ole tunnistettavissa.

Kohti saavutettavaa digiohjausta –hankkeen projektipäällikkö Noora Askinen on saanut OSAOltä tutkimusluvan, jonka myötä hän saa käyttää työpajatyöskentelyä kertyvää materiaalia Palveluliiketoiminnan kehittämisen YAMK-tutkimusjohtavien opintojensa opinnäytetyössä ja opiskelutehtävissä. Tietoja ja osallistujien vastauksia on lupa käyttää vain niin, että osallistujat eivät ole tunnistettavissa.

MIHIN TIETOJANI KÄYTETÄÄN?

OSAO

4

MITÄ TAPAHTUU?

SAA KYSYÄ!

Työpajassa työskennellään Learning cafe –menetelmällä.

- 4 työpistettä ja yhtä monta ryhmää
- Ryhmä 1 aloittaa pöydästä 1, ryhmä 2 pöydästä 2 jne
- Yhdessä pöydässä tehdään tehtävää noin 15 minuuttia ja sitten siirrytään seuraavaan. Odota aikamerkkiä!
- Jokainen ryhmä käy jokaisessa pöydässä.

OSAO

5

PÖYTÄ 1

Mieti tilannetta, jossa olet saanut ohjausta OSAOssa. Sinun ei tarvitse kertoa tilannetta muille ryhmäsi jäsenille. Kirjoita kuitenkin se tarralapulle (Noora kerää laput toista tehtävää / tulevien työpajojen suunnittelua varten).

Mikä onnistui? (plussat)

Mikä ei mennyt, kuten olisit toivonut? (miinukset)

Pöydässä on iso paperi, tarralappuja ja kyniä.

Kirjoita niin monta plussaa ja miinusta kuin keksit. Jos on vaikea keksiä, voit miettiä toisen tilanteen ja miettiä sen plussat ja miinukset.

Kirjoita yksi asia yhdelle lapulle ja kiinnitä laput isoon paperiin oikean kysymyksen alle.

Plussat ja miinukset!

OSAO

6

PÖYTÄ 2: ohjauspolku, ”Miksi ketju”, opiskelijoiden ohje

Kuvittele jokin opiskeluusi liittyvä tilanne, jossa olet tarvinnut apua. Kyseessä voi olla mikä tilanne vain, kunhan se liittyy opiskeluusi OSAOssa. Paras tilanne on oikea tilanne, mutta saa olla keksittykin. Aiheen tulee olla sellainen, että voit näyttää sen muille ryhmän jäsenille.

Valitkaa aiheistanne yhdessä yksi. Älkää kertoko sitä kirjurille vielä.

Tässä pöydässä on mukana kirjuri. Vastatkaa kirjurin esittämiin kysymyksiin ja antakaa tilanteenne tarralappu kirjurille, kun kysymykset ovat ohi. Ennen seuraavaan pöytään siirtymistä antakaa jokaisen laput kirjurille (ne jäävät Nooralle toista tehtävää tai tulevien työpajojen suunnittelua varten).

Tarkemmat ohjeet saatte kirjurilta.

Mihin olet tarvinnut apua tai ohjausta?

OSAO

Lähde 1

7

PÖYTÄ 2: ohjauspolku, ”Miksi-ketju”, vetäjän ohjeet

Opiskelijoilta ohjeet pöydässä. Pyydä käsitellyt aiheet miksi-ketjun jälkeen ja lopuksi kaikki laput (käsittelemättä jääneet).

Yhden miksi-ketjun jälkeen yhdessä keskustelua, miksi-ketjusta noussut jatkokysymys tai uusi kierros uuden aiheen ja kysymyksen avulla. Muista muistiinpanot!

- Kysymys 1: Keneltä pyysit apua ensimmäiseksi? (huom! Kuka vain, esim. kaveri on ok vastaus) → miksi-ketju (n. 5 kertaa).
 - Jos ekaan kysymykseen tuli vastaukseksi joku muu kuin omaope/opo/ohjaaja/erka tms, jatkokysymyksenä voi kysyä: miksi et kysynyt apua opelta/opolta jne → uusi miksi-ketju
- Kysymys 2: Miten otit yhteyttä asian selvittämiseksi? → Miksi-ketju.
 - Jos vastaus on ollut: ”en keneenkään”, jatkokysymys voi olla: miksi et ottanut yhteyttä opeen/opoon tms → uusi miksi-ketju
- Kysymys 3:
- Kysymys 4:

OSAO

Lähde 1

8

PÖYTÄ 2: Ohjauspolku, ohjaustilanteet aikajanelle

Mieti, missä tilanteissa olet saanut ohjausta, neuvoja tai apua ollessasi opiskelijana OSAOssa tai ollessasi hakeutumassa opintoihisi.

Kirjaa ylös lyhyesti:

- syy / aihe /tilanne
- kuka sinua ohjasi (ei nimiä: esim. ”opo”, ei ”Noora”)
- missä/miten otit yhteyttä (whatsappissa, Wilmassa, tunnilla, käytävällä,...)
- jos selvittelin ensin, keneen olla yhteydessä, kirjaa ylös keneltä/keiltä kyselit ensin kysyä ensin (esim. kysyin ensin isältä → sitten kaverilta → sitten opelta → asia kuului opelle ja otin opoon yhteyttä)

Huomaa, että muut lukevat, mitä kirjoitat (eli ei tarvitse kirjata henkilökohtaisia asioita eikä tarkasti).

Kirjaa niin monta tilannetta kuin muistat/ehdit.

Sijoittakaa ryhmässä yhdessä tilanteet aikajärjestyksen ohjauspoluksi, jonka alkupää on yhteishaku (suunnilleen) ja loppupää nykyhetki (tai tuleva, jos mukana on jo sopimiasi myöhempiä tilanteita).

Milloin, missä, keneltä, miksi?

OSAO

Lähde 1

9

PÖYTÄ 2: Ohjauspolku, uraohjauksellinen henkilökohtaistaminen

Oletko nähnyt tämän kuvan?

Mitä kuva mielestäsi kuvaa?

Kenelle kuva mielestäsi on tarkoitettu?

Mihin käyttöön?

Kuvaako kuva aihetta tunnistettavasti?

OSAO

Lähde 1

10

PÖYTÄ 3

MILLAISTA OPISKELIJAN OHJAUS OLSI OSAOSSA, JOS SINÄ SAISIT PÄÄTTÄÄ?

MITEN, MISSÄ, KENELTÄ, KUINKA OPISKELIJA SAISI OHJAUSTA TAI APUA?

AJATTELE OHJAUSTA APUKYSYMYSTEN KAUTTA JA VASTAA YHTEEN KYSYMYKSEEN YHDELLÄ ASIALLA KERRALLAAN.

KIRJOITA YKSI ASIA/TARRALAPPU → KÖÖTÖKÄÄ LAPUT ISOLLE PAPERILLE!

TUTUUTA VAI KENELTÄ VAIN?

KENELTÄ?

MILLÄ VÄLINEELLÄ?

MISSÄ?

MITEN NOPEASTI?

YKSI VAI RYHMÄSSÄ?

OMALLA NIMELLÄ VAI TUNTEMATTOMANA?

MILLOIN?

MITEN?

OSAO

Lähde 1

11

PÖYTÄ 4

TEHTÄVÄ 1:

- Henkilötietolomakkeiden täyttäminen
 - Täytä jokainen kohta ja molemmat kaksi lomaketta (aloitus ja lopetus).
 - Ei henkilötunnusta → syntymäaika riittää!

TEHTÄVÄ 2:

- Mentikysely puhelimella
 - Ohjeet toisella paperilla

Tiedot ylös!

OSAO

Lähde 1

12

Ohjaustarpeen muutos, digiohjauksen kohdentaminen ja ohjausbotin käyttö

OSAO:n opiskelija!

Kohti saavutettavaa digiohjausta -hanke on selvittänyt vuoden 2023 aikana OSAO:n opiskelijoiden ohjausta ja sitä, millaisiin ohjaustarpeisiin OSAO:ssa sopisi digiohjaus. Hanke on päättymässä lokakuun lopussa, mutta vielä olisi mukava saada opiskelijoiden näkökulmaa joihin hankkeen teemoihin.

Tässä kyselyssä pyydän sinua vastaamaan muutama kysymykseen ohjauksesta. Mielenpääsi on tärkeä!

Lue ensin ohjeet ja vastaa sitten kyselyyn!

Tässä kyselyssä ohjauksella tarkoitetaan kaikkea ohjausta, neuvoa ja tukea, jota opiskelija voi saada tai tarvita ollessaan opiskelijana OSAO:ssa. Ohjausta voi saada eri ammattiryhmien edustajilta koululla tai työpaikalla tai muissa oppimisympäristöissä, etänä tai kasvokkain, sovitusti (esim. HOKS-keskustelut) tai ennalta sopimatta. Tässä kyselyssä ohjauksella ei kuitenkaan tarkoiteta oppimissisältöihin liittyvää ohjausta (esim. oppitunnilla tai tehtävien suoritustapaan tai palautukseen liittyen).

Kyselyn kysymykset on ryhmitelty kolmen eri aiheen alle ja aluksi on muutama taustatieto.

1. Ohjaustarpeen muutos
2. Laadukas ja saavutettava ohjaus
3. Ohjausbotin käyttö ja kohdentaminen

Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä. Kaikki pakolliset kysymykset ovat valintakysymyksiä. Lisäksi muutamien vapaaehtoisten kysymysten kohdalla sinun on mahdollista vastata lyhyesti omin sanoin.

Vastaaminen tapahtuu nimettömänä.

Vastaaminen kestää noin 5-10 minuuttia.

Kiitos avustasi!

Noora Askinen, Kohti saavutettavaa digiohjausta -hankkeen projektipäällikkö, noora.askinen@osao.fi

* Pakollinen

1. Taustakysymys 1: Mitä opiskelet OSAO:ssa?

Valitse omaa tilannettasi kuvaava vaihtoehto, *

- ☐ Opiskelen OSAO:ssa perustutkintoa tai kaksoistutkintoa, joka on ensimmäinen toisen asteen tutkintoni.
- ☐ Opiskelelen OSAO:ssa perustutkintoa, mutta minulla on jokin aiempi tutkinto.
- ☐ ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa.

2. Taustakysymys 2: **Monettako vuotta opiskelet OSAOssa? ***

- ☐ 1. vuotta
- ☐ 2. vuotta
- ☐ 3. vuotta
- ☐ 4. vuotta
- ☐ vähintään 5. vuotta

3. Ohjaustarpeen muutos 1: **Opiskelijoiden ohjaustarpeen muutos ja koronapandemian vaikutus**

Koronapandemian aikana etäopetus muutti myös ohjausta ja etäopiskelusta on tullut yksi tapa opiskella.

Voit ajatella tässä kysymyksessä itsesi lisäksi muita opiskelijoita myös aiemmissa opinnoissasi joko koronapandemian aikana tai etäopetuksessa sen jälkeen enintään viimeisen 5 vuoden aikana. Tarvitsevatko opiskelijat mielestäsi ohjausta nykyään enemmän kuin ennen?

Valitse omaa kokemustasi parhaiten vastaava vaihtoehto! *

- ☐ Koronapandemian ja etäopetuksen myötä opiskelijat tarvitsevat ohjausta aiempaa enemmän tai yksilöllisemmin.
- ☐ Opiskelijoiden ohjaustarve on lisääntynyt, mutta mielestäni se johtuu muistakin asioista kuin koronavuosista.
- ☐ Mielestäni koronapandemia ja etäopetus eivät vaikuttaneet siihen, kuinka paljon opiskelijat tarvitsevat ohjausta.

4. Lisäkysymys: **Kuinka ohjaustarve on muuttunut?**

Tarkenna halutessasi omin sanoin edelliseen kysymykseen antamaasi vastausta. Voit kertoa konkreettisen esimerkin, mutta ethän kerro mitään henkilökohtaista tai tunnistettavaa.

Kysymys on vapaaehtoinen.

5. Laadukas ja saavuttava ohjaus 1:

Opiskelijoiden ohjaus OSAOssa vastaa odotuksiani, jotka minulla olivat ennen kuin aloitin nykyiset opintoni. *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

6. Laadukas ja saavuttava ohjaus 2:

Lue ensin teksti ja vastaa sitten kysymykseen:

Ohjausbotti on ohjauksessa käytettävä sovellus, joka lähettää opiskelijoille tekstiviestillä kysymyksiä esimerkiksi poissaolojen seurauksena tai tiettyssä vaiheessa opintoja. Ensimmäinen kysymys voi olla vaikkapa: "Mitä sinulle kuuluu?", "Onko kaikki ok?"

Ohjausbotti esittää opiskelijoille tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla saadaan tietoa siitä, tarvitseeko opiskelija ohjausta. Kysymysten avulla tieto ohjausta tarvitsevasta opiskelijasta päätyy oikealle ihmiselle (esim. opettaja, opo, erityisopettaja, kuraattori).

Tavoitteena on, että ohjausbotin avulla kukaan ei jäisi vaille ohjausta tai miettimään, keneltä kysyä, kun jokin asia mietityttää.

Kysymys:

Ohjausbotti olisi mielestäni hyvä lisä opiskelijoiden ohjaukseen OSAOssa ja se lisäisi ohjauksen laatua OSAOssa entisestään.

vastausohje:

1 hymynaama = eipä oikeastaan

2 hymynaamaa = miksipäs ei

3 hymynaamaa = todellakin! *

7. Ohjausbotin käyttö ja kohdentaminen 1

Lue ja vastaa ohjeen mukaan:

Kohti saavuttavaa digiohjausta -hankkeen selvityksen perusteella opiskelijoilla on ohjaustarpeita, joihin olisi hyvä kiinnittää huomiota.

Ohjaus OSAOssa on opiskelijoiden mielestä pääsääntöisin laadukasta ja ohjausta saa jo nyt monin eri tavoin.

Jos OSAOssa olisi käytössä ohjausbotti, mihin ohjaustarpeisiin se mielestäsi voisi sopia parhaiten?

Aseta seuraavat 7 ohjaustarvetta järjestykseen alkaen ohjaustarpeesta, johon ohjausbotti mielestäsi parhaiten sopisi. *

"HOKS-prosessi" (opintojen etenemiseen ja omien opintojen suunnitteluun liittyvä ohjaus)

"Uraohjaus" (ohjaus valmistumisen lähestyessä, liittyen esimerkiksi siihen, mitä tehdä valmistutumisen jälkeen)

"Työssäoppiminen ja näytöt"

"Opiskeluhooltoon pääsy" (esim. kuraattori, psykologi)

"Mitä, missä, milloin?" (esimerkiksi työjärjestysepäselvyydet tai: "Missä tunti pidetään?")

"Opiskelijan etuudet (KELA-asiat, koulumatkatuki, raha-asiat)."

"Jokin asia mietityttää, mutten tiedä, keneltä kysyisin."

8. Ohjausbotin käyttö ja kohdentaminen 2:

Jos OSAOssa olisi käytössä tekstiviestipohjainen ohjausbotti, uskon, että sen käyttö olisi *

- ☐ helppoa itselleni ja suurimmalle osalle opiskelijoista
- ☐ osalle opiskelijoista helppoa, osalle vaikeaa
- ☐ vaikeaa

9. Lisäkysymys: **Mikä ohjausbotin käytössä voisi olla vaikeaa?**

Kysymys on vapaaehtoinen.

10. Anna vielä lopuksi tähtiarvio opiskelijan ohjauksesta OSAOssa :) Ajattele nykyhetkeä!

Kiitos avustasi! *

Tämä ei ole Microsoftin luomaa tai suosittelemaa sisältöä. Lähettämäsi tiedot lähetetään lomakkeen omistajalle.

 Microsoft Forms